



# RFSL:s valrapport 2019

En kartläggning av EU:s hbtq-politik



Rapporten är framtagen av RFSL - Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter - våren 2019.

Text: Lars Jonsson, politiskt sakkunnig RFSL

Omslag och grafisk form: Ivonne Silverstolpe Broberger

Telefon: +46 8 50 162 900

Postadress: Box 350, 101 26 Stockholm

Besöksadress: Salmätargatan 20, Stockholm

E-post: [forbund@rfsi.se](mailto:forbund@rfsi.se)

rfsi.se

## Innehållsförteckning

<b>Det spelar roll vem du röstar på .....</b>	<b>3</b>
<b>Sammanfattning av rapportens resultat .....</b>	<b>4</b>
Hbtq-frågor som spelat roll 2014-2019 och hur våra parlamentariker röstade .....	4
De kandidater som ställer upp 2019 tycker så här i hbtq-frågor på EU-nivå.....	5
<b>Om rapporten .....</b>	<b>6</b>
<b>Hbtq-frågor som spelat roll 2014-2019 och hur våra parlamentariker röstade .....</b>	<b>7</b>
1. EU:s strategi för jämställdhet.....	8
2. Kvinnliga flyktingar och asylsökande.....	9
3. Skydd och icke-diskriminering av minoriteter .....	10
4. Situationen för de grundläggande rättigheterna.....	11
5. Jämställdhet inom mediasektorn .....	13
6. Humanitära visum .....	15
7. Intersexpersoners rättigheter .....	16
8. Handlingsplan för hbtqi-personer .....	18
<b>De kandidater som ställer upp 2019 tycker så här i hbtq-frågor på EU-nivå.....</b>	<b>20</b>
Så här väl stämmer kandidaternas hållning överens med RFSL:s ståndpunkter .....	20
1. Förbud mot diskriminering .....	21
2. Fri rörlighet för samkönade par .....	23
3. Gemensam lagstiftning mot hatbrott.....	25
4. Kunna ändra juridiskt kön inom hela EU.....	27
5. Lista över "säkra länder" vid asylprövning.....	29
<b>Så hbtq-vänliga är partierna på EU-nivå.....</b>	<b>31</b>
Socialdemokraterna (partigruppen S&D) .....	31
Moderaterna (partigruppen EPP) .....	31
Sverigedemokraterna (partigruppen ECR) .....	32
Centerpartiet (partigruppen ALDE).....	33
Vänsterpartiet (partigruppen GUE/NGL) .....	33
Kristdemokraterna (partigruppen EPP) .....	34
Liberalerna (partigruppen ALDE).....	35
Miljöpartiet (partigruppen Gröna/EFA) .....	35
Feministiskt initiativ (partigruppen S&D) .....	36
<b>Så fungerar EU .....</b>	<b>37</b>
Europeiska rådet .....	37
EU-kommissionen.....	37
Europeiska unionens råd (rådet).....	37
Europaparlamentet.....	38
Parlamentets partigrupper .....	38
De nuvarande partigrupperna i storleksordning.....	39
EU-domstolen .....	39
Europeiska revisionsrätten .....	39
<b>Hbtqi-personers rättigheter i EU-politiken de senaste decennierna .....</b>	<b>40</b>
<b>Kandidaterna - så svarade de.....</b>	<b>42</b>

# Det spelar roll vem du röstar på

The 2019 European Parliament elections come in an increasingly polarised social and political climate. The very core values and standards upon which the EU was founded - respect for human dignity and human rights, freedom, democracy, equality and the rule of law - are being called into question and human rights, in particular the human rights of LGBTI people, are facing a forceful challenge.

- ILGA Europa i sin kampanj "Come Out for EU" 2019

Vi vill se ett Europa som garanterar lika rättigheter och möjligheter för alla hbtq-personer, oavsett vem du är och var du bor. En del lagstiftning beslutar vi om i Sverige på svensk nivå, annat har EU möjlighet att fatta beslut om. Det är nu vi ställer krav på att den fria rörligheten ska omfatta alla oavsett hur din familj ser ut eller hur du identifierar dig. Att diskrimineringsskyddet ska vara heltäckande. Att transpersoner lätt och utan uppställande av ovidkommande krav ska kunna ändra juridisk könstillhörighet inom hela EU. Att asylprövningen för personer som förföljts på grund av sexuell läggning eller könsidentitet ska vara rättssäker och likvärdigt tillämpad. Och att EU ska bedriva ett aktivt och strategiskt arbete för att främja hbtq-personers mänskliga rättigheter utanför EU.

Den största skillnaden RFSL kunnat påvisa mellan våra svenska partier har länge varit själva inställningen till EU som samarbete och politisk plattform. De partier som varit eller är skeptiska till ett starkt EU-samarbete har rankats lägre i våra kartläggningar, då de inte vill att EU ska fatta beslut i fler frågor, inklusive de frågor som vi som hbtq-rörelse prioriterar. Tidigare år har Vänsterpartiet därför fått lägre betyg. I år är det istället Kristdemokraterna som i år får mycket lägre resultat än tidigare. Utöver det placerar sig Sverigedemokraterna på en överlag mycket låg nivå.

Årets rapport visar att majoriteten av våra svenska parlamentariker och kandidater håller med RFSL i stora drag, vilket också är att vänta då det vi frågar om i stor utsträckning är politisk vardag i en svensk kontext. Men det är ju inte bara i en svensk kontext vi röstar. Europaparlamentet sätter tonen och ramen för den politik som påverkar alla EU:s 508 miljoner invånare. Vår vardag och våra förutsättningar att få tillgång till våra mänskliga rättigheter ser väldigt olika ut beroende på vilka vi är, var vi är födda och var vi lever.

Som väljare har vi därför ett stort ansvar för att säkerställa att vi har så många hbtq-engagerade parlamentariker som möjligt som utformar och beslutar om EU:s gemensamma politik. Det betyder också att Sveriges 20 ledamöter har ett stort ansvar för att driva på för att rättigheter och möjligheter för hbtq-personer blir likvärdiga i alla EU:s medlemsländer. Det gäller särskilt i en tid då populistiska krafter växer i länder runt om i Europa och vi kan räkna med att en ny och större högerpopulistisk partigrupp i parlamentet aktivt kommer att motarbeta alla frågor som spelar roll för hbtq-personers vardag runt om i unionen.

Använd gärna denna rapport som inspiration, kunskapskälla, blåslampa eller kommunikationsverktyg. Läs hela eller enbart sammanfattningen, välj en fråga eller en enda graf. Tillsammans hjälps vi åt att visa att det spelar roll vilka kandidater som jobbar tillsammans för alla EU-invånarens fri- och rättigheter i EU-parlamentet 2019-2024!



**Sandra Ehne**

Föbundsordförande RFSL

Läs mer och se till att din kandidat skriver under ILGA Europas (International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association) pledge för hbtq-personers rättigheter: [www.comeout.eu](http://www.comeout.eu)

#hbtqrösta #kampenkrävs #ComeOut4EU

# Sammanfattning av rapportens resultat

De huvudsakliga syftena med denna rapport har för RFSL varit:

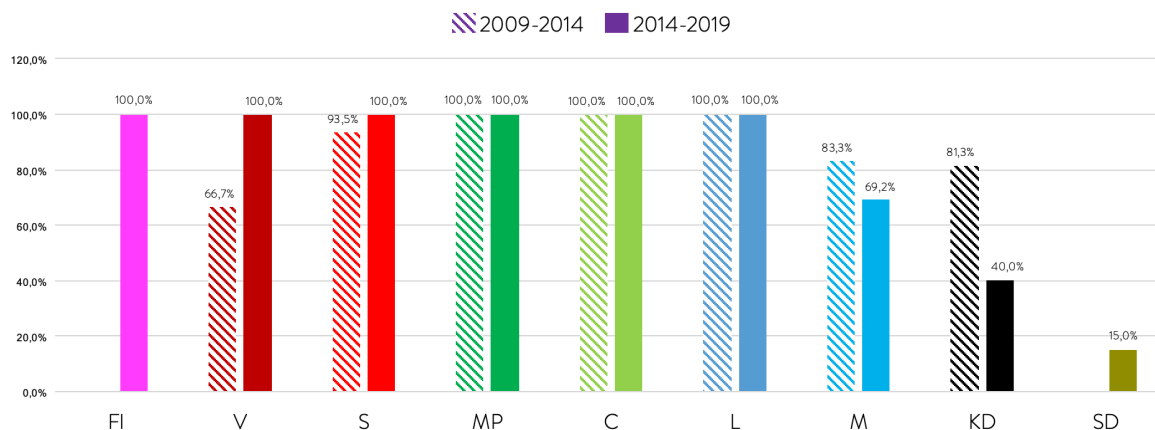
- att kartlägga hur de 20 svenska ledamöterna i Europaparlamentet har förhållit sig under perioden 2014-2019 till hbtq-frågor, främst genom att redovisa hur de röstat gällande fem utvalda resolutioner som till viss del, eller i sin helhet, har handlat om homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och/eller intersexpersoners rättigheter, och
- att kartlägga vad de översta kandidaterna i valet till Europaparlamentet den 26 maj, från de nio partier som idag finns representerade i Europaparlamentet, har för åsikter i ett antal utvalda frågor som berör homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera och intersexpersoner,
- att i övrigt undersöka hur Europaparlamentet hanterat frågor som berört homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och/eller intersexpersoners rättigheter under mandatperioden 2014-2019.

## Hbtq-frågor som spelat roll 2014-2019 och hur våra parlamentariker röstade

En stor majoritet av de svenska ledamöterna har i alla omröstningar som ingår i rapporten röstat ja till resolutionen i fråga, i några fall trots att det inte varit partigruppens åsikt som ledamoten tillhör att rösta ja. Undantagen är Sverigedemokraternas två ledamöter, som inte röstat ja till någon av resolutionerna och Kristdemokraternas ledamot som röstat nej till tre av resolutionerna. Moderaternas ledamöter har röstat nej till en av resolutionerna och två av dess tre ledamöter har avstått, medan den tredje röstat ja, till en annan av resolutionerna. Övriga svenska partiers ledamöter har röstat ja till alla de resolutioner, där hbtq-frågor behandlas, som ingår i rapporten och får därmed betyget 100 % överensstämmelse med RFSL:s ståndpunkter.

Ingen av de i rapporten utvalda resolutionerna som berör hbtq-frågor, som Europaparlamentet behandlat under de senaste fem åren har ingått i ett pågående lagstiftningsförfarande med sikte på att utgöra lagstiftning i medlemsländerna, utan de har varit icke-bindande resolutioner. I ett fall har dock en utvald resolution handlat om att parlamentet använt sin rätt att kräva att kommissionen lägger fram ett lagförslag.

Överensstämmelse mellan EU-parlamentarikers röstning och RFSL:s ståndpunkter



## De kandidater som ställer upp 2019 tycker så här i hbtq-frågor på EU-nivå

Det finns en omfattande samstämmighet bland de svenska partierna kring de hbtq-frågor som behandlas inom EU. Det beror på att de hbtq-frågor som behandlas på EU-nivå i flertalet fall rör sig om saker som redan genomförts i Sverige. Frågan för svenska politiker blir då, i de flesta fall, om frågan är lämplig att beslutas om på EU-nivå eller inte. Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna menar att huvuddelen av de frågor som behandlas i denna rapport inte är något EU ska ha möjlighet att fatta beslut om. Bland övriga partier är Moderaterna och Vänsterpartiet oftare skeptiska till att EU ska ta initiativ eller att EU ska ges utökade befogenheter.

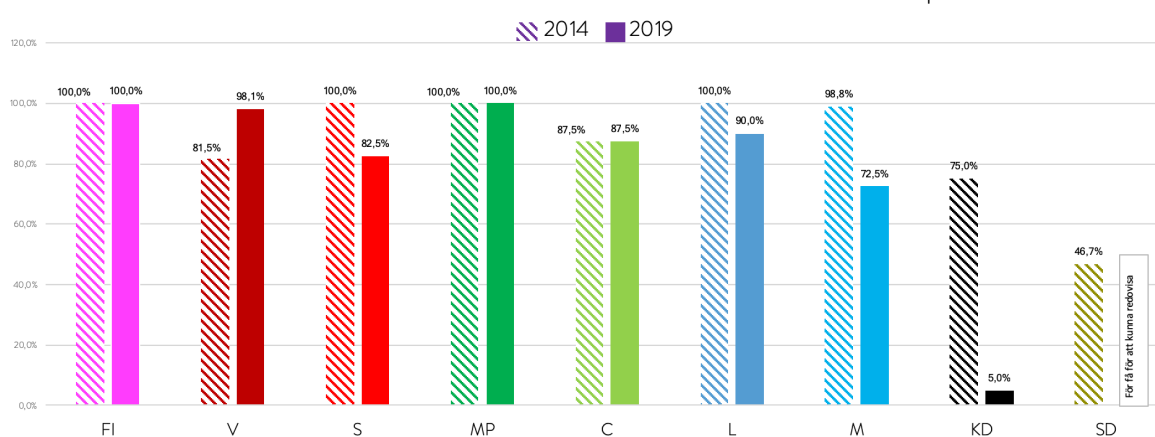
Genom den enkät som gått ut till de tio översta kandidaterna från varje parti (undantaget Feministiskt initiativ som bara har sex kandidater på sin valsedel) har RFSL undersökt kandidaternas åsikter i utvalda hbtq-frågor som är relevanta på EU-nivå. 53 av 86 kandidater svarade, vilket utgör en svarsfrekvens på 61,6 %.

För att skapa jämförbarhet med den rapport som togs fram inför förra valet till Europaparlamentet 2014 har RFSL valt att ställa huvudsakligen samma frågor som då, men lagt till en fråga kring asylrätt. De utvalda frågorna är primärt frågor EU har ett reellt inflytande över. Det innebär att det finns för RFSL viktiga sakfrågor som inte tagits med, exempelvis sexarbetares rättigheter och altruistiskt värdmödraskap. Hade dessa frågor också inkluderats bland de enkätfrågor RFSL valde att ställa hade överensstämmelsen med RFSL:s ståndpunkt sannolikt sett annorlunda ut för flera partier på båda sidor på vänster-/högerskalan.

Svarsalternativen på varje fråga var JA, NEJ och Inte tagit ställning. Ett stort antal kandidater (30 av 53 svarande) har svarat på ett sätt som överensstämmer med RFSL:s ståndpunkt på alla de ställda frågorna. De av Miljöpartiets och Feministiskt initiativs kandidater som svarat på enkäten har alla svarat på ett sätt som överensstämmer med RFSL:s ståndpunkt på alla de ställda frågorna, vilket gör att Miljöpartiet och Feministiskt initiativ får betyget 100 % överensstämmelse med RFSL:s ståndpunkter.

Kristdemokraterna utmärker sig negativt genom att ingen av deras kandidater som svarat på enkäten har svarat på ett sätt som överensstämmer med RFSL:s ståndpunkt på någon av de ställda frågorna. Detta är en tydlig försämring jämfört med när RFSL ställde delvis samma frågor till kandidater inför valet till Europaparlamentet 2014, då KD-kandidaternas enkätsvar överensstämde till 75 % med RFSL:s ståndpunkter. KD-kandidaternas överensstämmelse med RFSL:s ståndpunkter i år är endast 5 %. (Att den inte är 0 % beror på några Inte tagit ställning-svar.) Sverigedemokraterna utmärker sig genom att deras kandidater genomgående inte besvarat RFSL:s enkät. Endast en SD-kandidat har besvarat RFSL:s enkät, genom att oftast välja svarsalternativet Inte tagit ställning. Det är därför svårt att bedöma om detta svar är representativt för Sverigedemokraternas hållning eller inte.

Överensstämmelse mellan EU-kandidaters enkätsvar och RFSL:s ståndpunkter



## Om rapporten

Genom en enkät till kandidater i valet till Europaparlamentet har kandidaternas ståndpunkter i hbtq-frågor undersökts. I rapporten görs också nedslag i hur Europaparlamentet hanterat hbtq-frågor under den senaste mandatperioden och hur de svenska parlamentarikerna har röstat i några utvalda omröstningar.

En webbaserad enkät skickades ut över e-post till de översta kandidaterna från de nio svenska partier som idag finns representerade i Europaparlamentet (Socialdemokraterna, Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna, Miljöpartiet och Feministiskt initiativ). Mottagare var de tio översta kandidaterna på valsedlarna från alla partier utom Feministiskt initiativ, som bara har sex kandidater på sin valsedel. Totalt skickades enkäten till 86 kandidater.

Fem frågor som ställdes i enkäten till kandidaterna, på vilka det har varit möjligt att svara JA, NEJ eller Inte tagit ställning, har använts i rapporten. Svarefrekvensen på enkäten har varit 61,6 % procent (53 av 86). Utifrån alla inkomna svar på enkäten har det för varje parti räknats samman en total överensstämmelse i procent mellan kandidaternas svar och RFSL:s ställningstagande i frågorna.

Därutöver har åtta omröstningar i Europaparlamentet under mandatperioden valts ut som gäller resolutioner som helt eller delvis handlar om hbtq-frågor. På samma sätt har det utifrån alla ledamöternas röstningar för varje parti räknats samman en total överensstämmelse i procent mellan röstningarna och RFSL:s ställningstagande i frågorna. Vid uträkningen av överensstämmelse har frågesvar/röst som överensstämmer med RFSL:s ståndpunkt givit 2 poäng. Har kandidatens frågesvar varit Inte tagit ställning har det givit 0,5 poäng i alla fall utom vid fråga 5, där Inte tagit ställning givit 0 poäng eftersom denna sakfråga genomförd, i motsats till de övriga, skulle leda till en försämring i förhållande till nuvarande situation. Har ledamoten röstat avstår har det givit 0,5 poäng i de fall ledamoten avstått medan den partigrupp ledamoten tillhör har haft nej som gemensam ståndpunkt till resolutionen i fråga. I annat fall har Avstår givit 0 poäng.

När det gäller förkortningar används i rapporten samlingsbegreppet hbtq-personer (homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexpersoner) när det handlar om texter från Europaparlamentet, då det är det begrepp parlamentet använder. I övrigt används främst det samlingsbegrepp RFSL främst använder: hbtq-personer (homosexuella, bisexuella, transpersoner och andra personer med queera identiteter och uttryck).

# Hbtq-frågor som spelat roll 2014-2019 och hur våra parlamentariker röstade

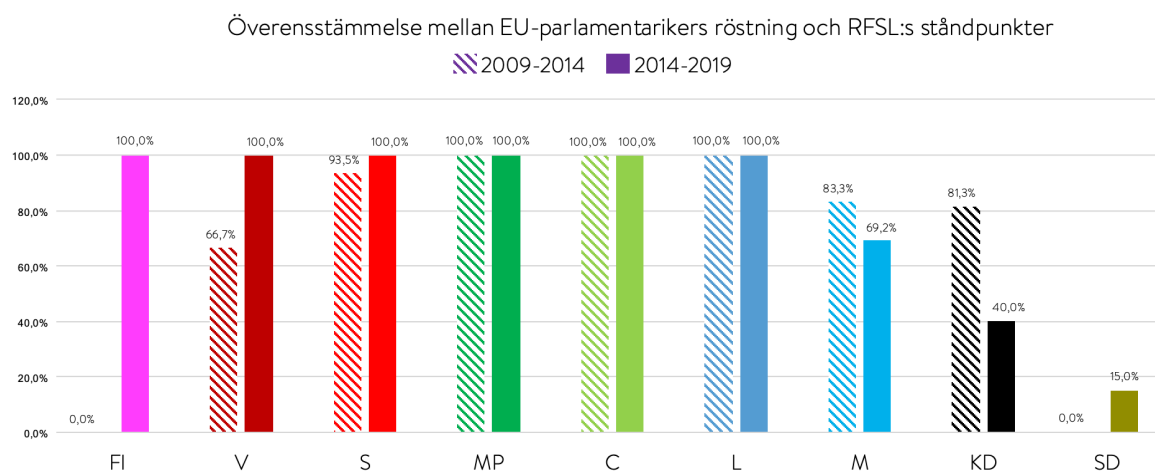
Vi har valt ut åtta resolutioner under åren 2014-2019 som innehåller ståndpunkter i hbtq-frågor, där Europaparlamentet på olika sätt tagit initiativ i syfte att förbättra situationen och rättigheter för hbtq-personer i medlemsländerna. Resolutionerna innehåller uppmaningar till främst kommissionen och medlemsländerna att agera på ett visst sätt. Ingen av de hbtq-frågor som Europaparlamentet behandlat under de senaste fem åren har ingått i ett pågående lagstiftningsförfarande med sikte på att resultera i ett antaget direktiv som kommer utgöra lagstiftning i medlemsländerna.

En stor del av Europaparlamentets arbete utgörs av att parlamentet tar ställning till icke-bindande resolutioner som en ledamot i något av de respektive utskotten fått till uppgift att vara rapportör för. I ett fall, i resolutionen från december 2018 med uppmaning till kommissionen att utarbeta förslag om inrättande av ett europeiskt humanitärt visum, har parlamentet använt sin rätt att kräva att kommissionen lägger fram ett lagförslag. Denna uppmaning är kommissionen dock inte bunden att följa, men behöver då motivera varför man inte följer parlamentets beslut.

De svenska parlamentarikerna har till övervägande delen röstat ja till de utvalda resolutionerna. De som avviker från mönstret är främst ledamöterna från Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna. Sverigedemokraternas ledamöter har i alla de fem fall som rösträkning skett rörande utvalda resolutioner röstat nej eller avstått. Kristdemokraternas ledamot har i tre av de fem fall som rösträkning skett röstat nej eller avstått.

Det samlingsbegrepp Europaparlamentet använder sig av i sina texter är hbti-personer (homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexpersoner). RFSL använder sig främst av samlingsbegreppet hbtq-personer (homosexuella, bisexuella, transpersoner och andra personer med queera uttryck och identiteter). Samlingsbegreppet hbtqi-personer förekommer också, då RFSL även har intersexpersoner som målgrupp.

## Så här väl stämmer parlamentarikernas agerande överens med RFSL:s hållning



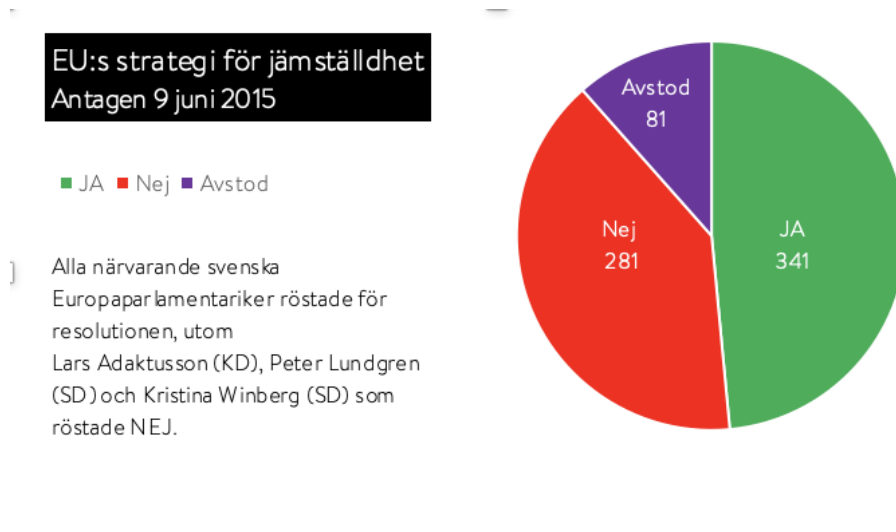
En överensstämmelse med RFSL:s ståndpunkter utgör 100 %. I diagrammet syns hur väl respektive partis parlamentariker röstat i enlighet med RFSL:s ståndpunkter i hbtq-frågor under perioden 2009-2014 respektive 2014-2019.



# 1. EU:s strategi för jämställdhet

## Europaparlamentets resolution om EU:s strategi för jämställdhet efter 2015

I denna resolution kring EU:s strategi för jämställdhet ingår bl.a. en uppmaning till kommissionen om att alla medlemsländer måste göra det möjligt för transpersoner att få ett byte av juridiskt kön fullt ut erkänt.



Resolutionen hade stöd av S&D, ALDE, Gröna/EFA och GUE/NGL. Ledamöterna från Moderaterna avvek från sin partigrupp EPP:s ståndpunkt och röstade ja till resolutionen.

### I resolutionen anförts bl.a. följande ståndpunkter:

24. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att se till att medlemsstaterna gör det möjligt att juridiskt fullt ut erkänna en persons önskade kön, bl.a. byte av förnamn, personnummer och andra könsindikatorer i identitetshandlingar.

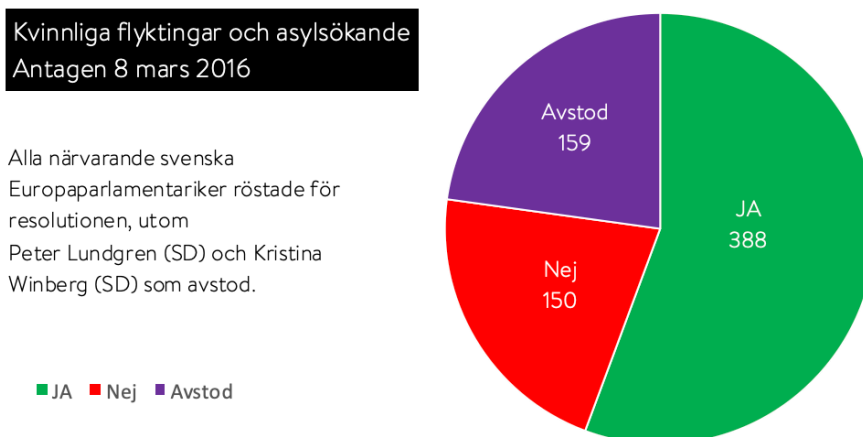
56. Europaparlamentet erkänner vikten av sexuella och reproduktiva rättigheter och uppmanar kommissionen att upprätta förebilder för bästa praxis inom utbildning i sex och samlevnad för ungdomar i hela Europa.

59. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att uppmuntra medlemsstaterna att främja (medicinskt) fertilitetsstöd och avskaffa diskriminering i tillgången till fertilitetsbehandling och assisterad befruktning. Parlamentet understryker också i detta sammanhang vikten av stöd till adoption.

## 2. Kvinnliga flyktingar och asylsökande

### Europaparlamentets resolution om situationen för kvinnliga flyktingar och asylsökande i EU

I denna resolution kring flyktingpolitik uppmärksammas asylsökande hbtj-personers behov. Det understryks att hbtj-personer kan drabbas av övergrepp och förföljelse även i länder som av asylprövande instanser bedömts vara säkra länder.



Resolutionen hade stöd av S&D, ALDE, Gröna/EFA och GUE/NGL. Ledamöterna från Moderaterna och Kristdemokraterna avvek från sin partigrupp EPP:s ståndpunkt och röstade ja till resolutionen. Ledamöterna från Sverigedemokraterna avvek från sin partigrupp EFDD:s ståndpunkt mot resolutionen genom att avstå.

#### I resolutionen anføres bl.a. följande ståndpunkter:

12. Europaparlamentet understryker att även i länder som bedömts som säkra kan kvinnor utsättas för könsrelaterad förföljelse och hbtj-personer råka ut för övergrepp, och de har således berättigade anspråk på skydd. Parlamentet uppmanar alla medlemsstater att anta asylförfaranden och sträva efter att utveckla utbildningsprogram som är lyhörda för behoven hos kvinnor med flerfaldigt marginaliserad identitet, bland annat hbtj-kvinnor. Parlamentet uppmanar med kraft alla medlemsstater att bekämpa skadliga stereotypa föreställningar om hbtj-kvinnors beteende eller egenskaper, samt att fullt ut tillämpa EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna i samband med deras asylansökningar. Parlamentet betonar att det i alla medlemsstater behövs mottagningsenheter som är lyhörda för hbtj-personers behov och framhåller att det är vanligt med våld mot hbtj-personer på mottagningsenheter.

16. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att se till att asylförfarandena vid gränserna uppfyller UNHCR:s riktlinjer om internationellt skydd, särskilt i fråga om könsrelaterad förföljelse samt UNHCR:s riktlinjer ”Claims to Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity”, som tydligt beskriver medlemsstaternas skyldigheter.

18. Europaparlamentet noterar kommissionens förslag om att upprätta en gemensam EU-förteckning över säkra ursprungsländer. Parlamentet kräver att alla lämpliga åtgärder vidtas för att detta tillvägagångssätt ska stå i konsekvens med principen om non-refoulement och kvinnors, barns och andra utsatta gruppers rättigheter inte ska undergrävas. Parlamentet yrkar på att könsdifferentiering ska tillämpas och anser att en eventuell förteckning över säkra ursprungsländer inte bör leda till en sämre behandling av ansökningar från kvinnor som söker asyl för de fruktar eller har upplevt könsrelaterat våld. Parlamentet betonar behovet av att undvika förhastade beslut som inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till den fara, inbegripet dödsfara, som kvinnliga offer för könsrelaterat våld svävar i om deras ansökan avslås och de tvingas återvända till sitt hemland.

### 3. Skydd och icke-diskriminering av minoriteter

#### **Europaparlamentets resolution om skydd och icke-diskriminering av minoriteter i EU:s medlemsstater**

Resolutionen, som lades fram med den svenska parlamentarikern Cecilia Wikström (L) som rapportör, kretsar kring upprätthållandet av minoriteters rättigheter inom EU och har ett avsnitt om hbtq-personers rättigheter. Det avsnittet riktas främst in på att kommissionen bör se till att hbtq-personer och deras familjer kan utöva sina rättigheter till fri rörlighet inom EU. Det nämns även att kommissionen bör verka för att medlemsländerna ”förbjuder diskriminering på alla grunder”.

Antagen 7 februari 2018.

Resolutionen antogs utan rösträkning

#### **I resolutionen anförs bl.a. följande ståndpunkter:**

19. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att vidta mer handfasta åtgärder mot diskriminering av hbtq-personer och mot homofobi, bland annat i form av konkret lagstiftning, med samtidig respekt för medlemsstaternas behörigheter. Parlamentet rekommenderar att hbtq-personers rättigheter övervakas och att det ges tydlig och tillgänglig information om vilka rättigheter hbtq-personer och deras familjer har i gränsöverskridande sammanhang i EU. Parlamentet anser att medlemsstaterna vederbörligen bör satsa på att tillhandahålla riktad utbildning på olika stadier för att förhindra mobbning och bekämpa homofobi på ett strukturerat sätt.

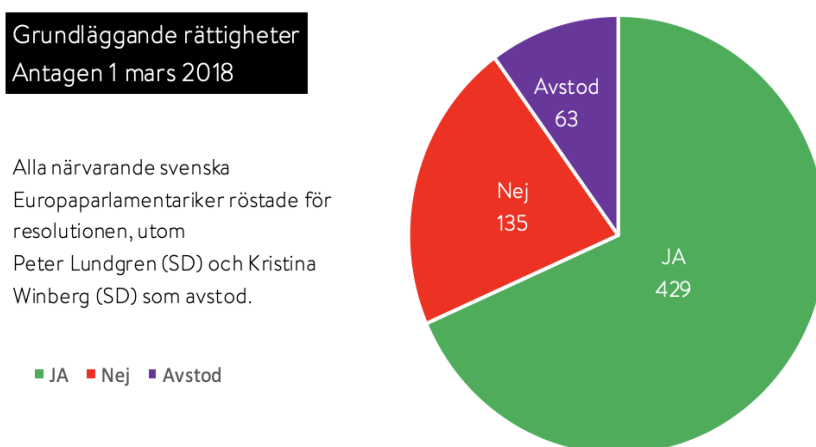
20. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen att se till att medlemsstaterna korrekt genomför direktivet om fri rörlighet, med konsekvent respekt bland annat för bestämmelserna om familjemedlemmar, samt att de förbjuder diskriminering på alla grunder.

21. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att vidta åtgärder för att säkerställa att hbtq-personer och deras familjer kan utöva sina rättigheter till fri rörlighet, i enlighet med både artikel 21 i EUF-fördraget och artikel 21 i EU-stadgan.

## 4. Situationen för de grundläggande rättigheterna

### Europaparlamentets resolution om årsrapporten om situationen för de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen 2016

I denna årliga resolution om situationen för grundläggande rättigheter inom EU ingår en rad ställningstaganden i hbtqi-frågor. Bland annat uppmanas medlemsländer som infört äktenskap eller partnerskap för samkönade par att erkänna varandras bestämmelser med liknande verkan så att samkönade par lättare kan utnyttja sin fria rörlighet. Resolutionen tar också ställning mot sterilisering och andra ovidkommande krav för transpersoner ska få tillgång till könskorrigering och mot att könskirurgi utförs på intersexuella barn utan att vara medicinskt motiverad.



Resolutionen hade stöd av EPP, S&D, ALDE och Gröna/EFA. Malin Björk (V) avvek från sin partigrupp GUE/NGL:s ståndpunkt, som var att avstå, genom att rösta ja. Ledamöterna från Sverigedemokraterna avvek från sin partigrupp EFDD:s ståndpunkt mot resolutionen genom att avstå..

#### I resolutionen anføres bl.a. följande ståndpunkter:

19. Europaparlamentet uttrycker oro över att flera medlemsstater har skärpt sin asyl- och migrationspolitik och att vissa medlemsstater inte fullt ut uppfyller sina skyldigheter på dessa områden.

37. Europaparlamentet är oroat över den alarmerande ökningen av yttringar av hat, hatpropaganda och falska nyheter. Parlamentet fördömer hatbrott och hatpropaganda som motiveras av rasism, främlingsfientlighet, religiös intolerans eller fördomar mot en persons funktionsnedsättning, sexuella läggning eller könsidentitet, något som förekommer dagligen i EU. Parlamentet betonar att tolerans för spridning av hatretorik och falska nyheter göder populism och extremism. Parlamentet anser att systematiska civil- eller straffrättsliga åtgärder kan stoppa denna farliga trend.

59. Europaparlamentet uppmanar till införande av utbildning om värdet av tolerans i skolornas läroplaner i syfte att ge eleverna de verktyg de behöver för att identifiera alla former av diskriminering, vare sig denna är riktad mot muslimer, judar, afrikaner, romer eller hbtqi-personer eller mot någon annan minoritet.

61. Europaparlamentet beklagar att hbtqi-personer får utstå mobbning och trakasserier och utsätts för diskriminering i olika skeden av livet.

62. Europaparlamentet fördömer alla former av diskriminering mot hbtqi-personer. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att anta lagar och politik för att bekämpa homofobi och transfobi.

63. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att lägga fram en agenda som garanterar lika rättigheter och möjligheter för alla medborgare, samtidigt som medlemsstaternas befogenheter respekteras, och att övervaka ett korrekt införlivande och genomförande av EU-lagstiftning som rör hbt-rättigheter. Kommissionen och medlemsstaterna uppmanas med eftertryck att föra ett nära samarbete med organisationer i det civila samhället som arbetar för hbt-personers rättigheter.

64. Europaparlamentet uppmanar de medlemsstater som har antagit lagstiftning om partnerskap och/eller äktenskap mellan personer av samma kön att erkänna bestämmelser med liknande verkan som antagits av andra medlemsstater. Parlamentet påminner medlemsstaterna om deras skyldighet att fullständigt genomföra 2004/38/EG om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, även för samkönade par och deras barn. Det är glädjande att allt fler medlemsstater har infört och/eller anpassat sina lagar om samboförhållanden, civila partnerskap och äktenskap för att komma till rätta med den diskriminering på grund av sexuell läggning som samkönade par och deras barn drabbas av. Parlamentet uppmanar andra medlemsstater att införa liknande lagar och kommissionen att lägga fram ett förslag om fullständigt ömsesidigt erkännande av verkningarna av alla civilståndshandlingar inom EU, inklusive erkännande av juridisk könstillhörighet, äktenskap och registrerade partnerskap, för att minska diskriminerande rättsliga och administrativa hinder för medborgare som utövar sin rätt till fri rörlighet.

65. Europaparlamentet välkomnar initiativ till förbud mot terapi för att omvända hbt-personer och sjukdomsförklaring av transidentiteter, och uppmanar eftertryckligen alla medlemsstater att anta liknande åtgärder som respekterar och upprätthåller rätten till könsidentitet och könsuttryck.

66. Europaparlamentet beklagar djupt att transpersoner fortfarande betraktas som psykiskt sjuka i de flesta medlemsstater, och uppmanar dessa stater att se över sina nationella kataloger över psykisk hälsa och ta fram alternativa modeller för stigmatiseringsfri tillgång, så att medicinskt nödvändig behandling förblir tillgänglig för alla transpersoner. Parlamentet beklagar djupt att flera medlemsstater fortfarande i dagsläget ställer krav på transpersoner, såsom medicinska ingripanden för att få könstillhörigheten ändrad (bland annat i pass och i officiella id-handlingar) och tvångssterilisering som ett villkor för könskorrigering. Parlamentet konstaterar att sådana krav utgör uppenbara kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Parlamentet uppmanar kommissionen att ge medlemsstaterna vägledning om de bästa modellerna för erkännande av juridisk könstillhörighet i Europa. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att erkänna könskorrigeringar och att ge tillgång till snabba, lättillgängliga och transparenta förfaranden för erkännande av juridisk könstillhörighet utan medicinska krav såsom kirurgi, sterilisering eller en psykiaters godkännande.

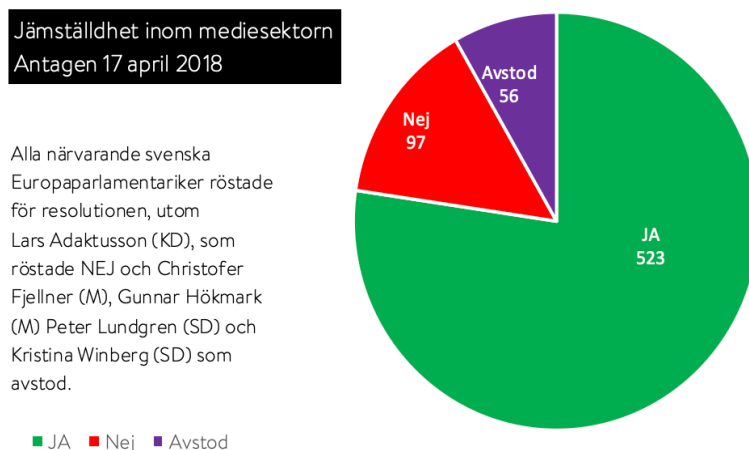
67. Europaparlamentet välkomnar kommissionens initiativ att verka för en avpatologisering av transidentiteter i översynen av Världshälsoorganisationens internationella sjukdomsklassifikation (ICD). Parlamentet uppmanar kommissionen att göra mer för att förhindra att könsvariation i barndomen blir en ny ICD-diagnos.

68. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att samla in uppgifter om människorättskränkningar som intersexuella får utstå på livets alla områden och att ge vägledning till medlemsstaterna om bästa praxis för att skydda intersexuella personers grundläggande rättigheter. Parlamentet beklagar att "normaliserande" könskirurgi fortfarande utförs på intersexuella barn i EU-medlemsstater, trots att det inte är medicinskt nödvändigt och att medicinska ingrepp på barn orsakar ett långvarigt psykologiskt trauma.

## 5. Jämställdhet inom mediasektorn

### Europaparlamentets resolution om jämställdhet inom mediasektorn i EU

I denna resolution anfördes vikten av att media undviker att främja eller rättfärdiga negativa bilder av hbtj-personer, framförs att reklam kan vara ett effektivt verktyg för att utmana fördomar om hbtj-personer och framförs att parlamentet önskar att yrkesutbildningar ska innehålla inslag som främjar lika möjligheter för hbtj-personer.



Resolutionen hade stöd av EPP, S&D, ALDE, Gröna/EFA och GUE/NGL. Lars Adaktusson (KD) avvek från sin partigrupp EPP:s ståndpunkt genom att rösta nej. Christofer Fjellner (M) och Gunnar Hökmark (M) avvek från sin partigrupp EPP:s ståndpunkt genom att avstå. Ledamöterna från Sverigedemokraterna avvek från sin partigrupp EFDD:s ståndpunkt mot resolutionen genom att avstå..

#### I resolutionen anfördes bl.a. följande ståndpunkter:

19. Europaparlamentet betonar mediernas roll som en pådrivare för samhällliga förändringar och dess inflytande över den allmänna opinionen, och uppmanar medlemsstaterna att främja innehåll om jämställdhetsfrågor i offentliga medier. Parlamentet påpekar att hittills har lagstiftningsåtgärder om sexism och stereotypa könsroller i medieinnehåll fallit under medlemsstaternas behörighet. Parlamentet erinrar om förbudet mot könsbaserad diskriminering i medier i direktivet om audiovisuella medietjänster. Parlamentet betonar dessutom att även om lagstiftningsåtgärder bör granskas med vederbörlig hänsyn till principen om yttrandefrihet, bör den redaktionella friheten under inga omständigheter åberopas för att främja eller rättfärdiga negativa bilder av kvinnor eller hbtj-personer. (...)

23. Europaparlamentet betonar vikten av att främja mediekompetens och tillhandahålla alla berörda parter med jämställdhetsinriktade initiativ om medieutbildning i syfte att uppmuntra unga människor att utveckla förmågan att tänka kritiskt och hjälpa dem att identifiera och uttala sig mot sexistiska framställningar och diskriminering, könsbaserat våld, nätmobbning, hatpropaganda och våld på grund av en persons kön, könsidentitet, könsuttryck, sexuella läggning eller könskaraktäristika. Parlamentet understryker behovet av förebyggande åtgärder, bl.a. kryptering och föräldrakontroll i syfte att säkerställa säkrare internetanvändning och digital kompetens och mediekompetens. Parlamentet uppmärksammar att stereotyper i reklam och andra medieprodukter har en potentiell inverkan på barns socialisering och följaktligen hur de uppfattar sig själva, sina familjemedlemmar och världen omkring dem. Reklam kan vara ett effektivt verktyg för att utmana stereotyper såsom könsstereotyper och fördomar mot hbtj-personer. Därför vill parlamentet att man i högre grad fokuserar på yrkesutbildning och utbildning som ett sätt att bekämpa diskriminering och främja jämställdhet samt lika möjligheter för hbtj-personer.

26. Europaparlamentet påpekar att medlemsstaterna med alla lämpliga medel ska se till att medierna, inbegripet onlinemedier och sociala medier, samt reklam är fria från all uppmaning till våld eller hat mot en person eller

grupp av personer. Parlamentet betonar behovet av att samla in könsuppdelad data och bedriva forskning i samarbete med Europeiska jämställdhetsinstitutet i syfte att bemöta nätvåld, sexuella trakasserier på nätet, hot, sexistiska uttalanden och hatspråk mot kvinnor och flickor, inbegripet hbtj-personer. Parlamentet betonar att särskild uppmärksamhet bör ägnas åt utbildning om hur medier rapporterar om könsbaserat våld, inbegripet våld mot hbtj-personer. (...)

## 6. Humanitära visum

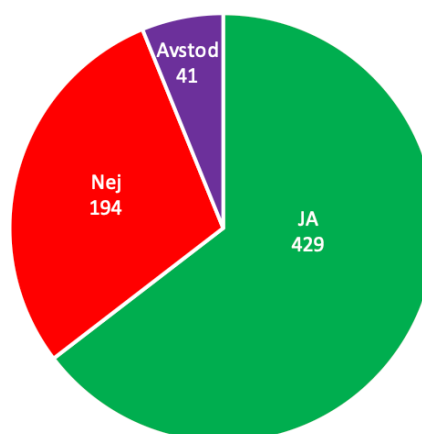
### Europaparlamentets resolution med rekommendationer till kommissionen om humanitära visum

I resolutionen tar parlamentet ställning för att humanitära visum inrättas inom EU som ett sätt för personer som befinner sig utanför EU:s gränser att ta sig in i EU i syfte att söka asyl. Parlamentet ger kommissionen i uppgift att ta ställning till om man vill återkomma med ett konkret förslag till en förordning om humanitära visum. I denna resolution nämns inte hbtv-personer uttryckligen. Resolutionen är medtagen då RFSL, i sina Mål för samhällsförändring 2018-2021, har antagit som ståndpunkt att verka för att möjligheten för EU:s medlemsländer att bevilja humanitära visum tillämpas. Sådana visum ska kunna sökas på EU-länders ambassader och konsulat utanför EU.

#### Humanitära visum Antagen 11 december 2018

Alla närvarande svenska Europaparlamentariker röstade för resolutionen, utom Christofer Fjellner (M), Gunnar Hökmark (M), Anders Sellström (KD), Peter Lundgren (SD) och Kristina Winberg (SD) som röstade NEJ.

■ JA ■ Nej ■ Avstod



Resolutionen hade stöd av EPP, S&D, ALDE, Gröna/EFA och GUE/NGL. Ledamöterna från Moderaterna och Kristdemokraterna avvek från sin partigrupp EPP:s ståndpunkt och röstade nej till resolutionen.

#### I resolutionen anføres bl.a. följande ståndpunkter:

1. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att på grundval av artikel 77.2 a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) och före den 31 mars 2019 förelägga parlamentet ett förslag till förordning om inrättande av ett europeiskt humanitärt visum, i enlighet med de rekommendationer som bifogas.
2. Europaparlamentet anser att medlemsstaterna bör ha möjlighet att utfärda europeiska humanitära visum till personer som söker internationellt skydd för att göra det möjligt för dessa personer att resa in på den medlemsstats territorium som utfärdar visumet, endast i syfte att göra en ansökan om internationellt skydd i den medlemsstaten.
3. Europaparlamentet anser att europeiska humanitära visum bör komplettera och inte ersätta befintliga nationella inreseförfaranden för humanitärt skydd, vidarebosättningsförfaranden och spontana ansökningar inom ramen för internationell flyktingrätt, och att medlemsstaterna även fortsättningsvis bör ha exklusiv behörighet att besluta om att utfärda europeiska humanitära visum.



## 7. Intersexpersoners rättigheter

### Europaparlamentets resolution om intersexuella personers rättigheter

Initiativtagare till denna resolution var parlamentets tvärpolitiska grupper för hbt-frågor respektive för barns rättigheter. Den är banbrytande på så sätt att det är första gången Europaparlamentet tar ett samlat initiativ för att främja intersexpersoners rättigheter. Resolutionen tar bl.a. kraftfullt avstånd från könsnormaliserande behandlingar och kirurgi som inte är efterfrågad, och uppmanar medlemsländerna att, liksom skett i Malta och Portugal, och även i Danmark, förbjuda sådana kirurgiska ingrepp.

Antagen 14 februari 2019.

Resolutionen antogs utan rösträkning

#### I resolutionen anføres följande ståndpunkter:

1. Europaparlamentet noterar det brådskande behovet av att ta itu med kränkningarna av intersexuella personers mänskliga rättigheter och uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att föreslå lagstiftning för att ta itu med dessa frågor.

#### *Medikalisering och patologisering*

2. Europaparlamentet fördömer kraftfullt könsnormaliserande behandlingar och kirurgi. Parlamentet välkomnar lagar som förbjuder sådan kirurgi, såsom i Malta och Portugal, och uppmanar andra medlemsstater att anta liknande lagstiftning så snart som möjligt.

3. Europaparlamentet betonar behovet av att tillhandahålla lämplig rådgivning och stöd till intersexuella barn och intersexuella personer med funktionsnedsättning samt till deras föräldrar eller vårdnadshavare, och till fullo informera dem om konsekvenserna av könsnormaliserande behandlingar.

4. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att stödja organisationer som arbetar för att bryta stigmatiseringen mot intersexuella personer.

5. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att öka finansieringen av intersexuella organisationer i det civila samhället.

6. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att förbättra tillgången för intersexuella personer till sina patientjournaler och att se till att ingen utsätts för icke nödvändig medicinsk eller kirurgisk behandling som spädbarn eller under barndomen, i syfte att säkerställa kroppslig integritet, oberoende och självbestämmande för de berörda barnen.

7. Europaparlamentet anser att patologisering av intersexuella variationer äventyrar intersexuella personers fulla åtnjutande av rätten till bästa uppnåeliga hälsostandard i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att säkerställa avpatologisering av intersexuella personer.

8. Europaparlamentet välkomnar avpatologiseringen, om än bara en delvis sådan, av transidentiteter i enlighet med elfte översynen av ICD (ICD-11). Parlamentet noterar dock att kategorin ”könsrelaterade avvikelser” hos barn patologiserar icke könsnormativt beteende i barndomen. Parlamentet uppmanar därför medlemsstaterna att verka för att få bort denna kategori från ICD-11 och se till att framtida översyner av ICD anpassas efter de nationella hälso- och sjukvårdssystemen.

#### *Identitetshandlingar*

9. Europaparlamentet betonar vikten av flexibla förfaranden för födelseregistrering. Parlamentet välkomnar de lagar som antagits i vissa medlemsstater och som tillåter rättsligt erkännande av könstillhörighet på grundval av självbestämmande. Parlamentet uppmanar andra medlemsstater att anta liknande lagstiftning, däribland flexibla förfaranden för att ändra könsmarkörer, så länge de fortsätter att registreras, samt namn på födelseattester och identitetshandlingar (inklusive möjligheten till könsneutrala namn).

#### *Diskriminering*

10. Europaparlamentet beklagar bristen på erkännande av könsegenskaper som en grund för diskriminering i hela EU, och betonar därför vikten av detta kriterium för att säkerställa intersexuella personers tillgång till rättslig prövning.

11. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att förbättra utbytet av bästa praxis i frågan. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att anta den lagstiftning som behövs för att säkerställa att de grundläggande rättigheterna för intersexuella personer, inbegripet intersexuella barn, skyddas, respekteras och främjas som sig bör, också i form av fullständigt skydd mot diskriminering.

#### *Allmänhetens medvetenhet*

12. Europaparlamentet uppmanar alla berörda parter att bedriva forskning beträffande intersexuella personer, och därvid inta ett sociologiskt och människorättsligt snarare än ett medicinskt perspektiv.

13. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att se till att EU-medel inte stöder forskning eller medicinska projekt som ytterligare bidrar till att kränka intersexuella personers mänskliga rättigheter inom ramen för de europeiska referensnätverken. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att stödja och finansiera forskning om intersexuella personers människorättsituation.

14. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att anta en holistisk och rättighetsbaserad strategi när det gäller intersexuella personers rättigheter och att bättre samordna det arbete, som utförs av dess generaldirektorat för rättsliga frågor och konsumentfrågor, för utbildning, ungdom, idrott och kultur samt för hälsa och livsmedelssäkerhet, i syfte att säkerställa en enhetlig politik och program som stöder intersexuella personer, däribland utbildning av statstjänstemän och läkarkåren.

15. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att stärka den intersexuella dimensionen i sin fleråriga handlingsplan för hbtj-personer för innevarande period, och att redan nu börja förbereda en förnyelse av denna strategi för nästa fleråriga period (2019–2024).

16. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att underlätta utbytet av bästa praxis mellan medlemsstaterna när det gäller att skydda intersexuella personers mänskliga rättigheter och kroppsliga integritet.

## 8. Handlingsplan för hbtj-personer

Europaparlamentets resolution om framtiden för handlingsplanen för hbtj-personer

I december 2015 presenterade kommissionen en handlingsplan för hbtj-personer, som en direkt följd av en resolution från Europaparlamentet. Planen innehåller åtgärder inom EU och EU:s ansökarländer för att förbättra hbtj-personers situation inom områdena icke-diskriminering, utbildning, arbetsmarknad, hälsa, fri rörlighet, migration och hets och hatbrott. I rapporten uppmanas kommissionen att anta en uppdaterad handlingsplan för främjande av hbtj-personers lika möjligheter.

Antagen 14 februari 2019.

Resolutionen antogs utan rösträkning

### I resolutionen anför s följande ståndpunkter:

1. Europaparlamentet upprepar rekommendationerna i sin resolution om EU:s färdplan.
2. Europaparlamentet noterar att jämställdheten i EU har gått kräftgång under de senaste åren, vilket fått en direkt inverkan på hbtj-personer. Parlamentet uppmanar kommissionen att utfästa sig att åtgärda detta, att prioritera jämställdhet och icke-diskriminering, och att säkerställa att nästa kommission, som ska tillträda 2019, fortsätter detta åtagande i sitt arbete.
3. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att säkerställa att hbtj-personers rättigheter prioriteras i kommissionens arbetsprogram för perioden 2019–2024, och att stärka samarbetet mellan olika generaldirektorat inom områden där hbtj-personers rättigheter bör integreras, såsom inom utbildning och hälsa, enligt vad som slagits fast i åtgärdslistan för hbtj-personer.
4. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att anta ytterligare ett strategidokument för främjande av hbtj-personers lika möjligheter.
5. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att övervaka och genomdriva att lagstiftningen mot diskriminering och åtgärderna för hbtj-personers rättigheter genomförs på alla områden.
6. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att fortsätta sitt arbete med de ämnesområden som redan finns med på åtgärdslistan för hbtj-personer.
7. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att låta parlamentet och organisationer från det civila samhället medverka vid utformningen av kommissionens framtida åtgärdslista för hbtj-personer.
8. Europaparlamentet uppmanar kommissionen till fortsatta medvetandehöjande kampanjer och informationskampanjer riktade till allmänheten om hbtj-personer och deras familjer. Parlamentet betonar vikten av sådana åtgärder på alla nivåer och av att tyngdpunkten förläggs till att mångfald berikar samhället, snarare än bara till att hbtj-personer ska betraktas som vanliga människor.
9. Europaparlamentet uppmanar kommissionen dels att göra det lättare för medlemsstaterna att förverkliga kvalitativt högtstående och allsidiga undervisningsprogram om sexualitet och relationer, där sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter förs fram och undervisas om som någonting positivt, utan dömande och fördömande, och där hbtj-personer också får vara med, dels att stödja medlemsstaterna i detta arbete.
10. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att vidta konkreta åtgärder för att säkerställa fri rörlighet för alla familjer, också hbtj-familjer, såsom det förutsattes i domstolens dom nyligen i målet Coman.
11. Europaparlamentet noterar att i 8 medlemsstater är sterilisering ett krav för erkännande av juridiskt kön, och 18 medlemsstater kräver en psykisk hälsodiagnos. Parlamentet uppmanar kommissionen att se efter om sådana krav är förenliga med Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

12. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att inlemma ett intersektionellt perspektiv i sitt kommande arbete med hbtj-personers rättigheter och ta hänsyn till marginaliserade hbtj-personers erfarenheter av samverkande diskriminering, och att utarbeta åtgärder för tillgodoseende av deras särskilda behov, bland annat finansiering av stödnätverk för grupper av marginaliserade hbtj-personer.
13. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att fortsätta sitt arbete tillsammans med medlemsstaterna för genomförande av framtida åtgärder till förmån för hbtj-personers rättigheter.
14. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att förbättra utbytet av bästa praxis i denna fråga. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att anta den lagstiftning som krävs för att säkerställa att de grundläggande rättigheterna för hbtj-personers barn skyddas, respekteras och främjas som sig bör, också i form av fullständigt skydd mot diskriminering.
15. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen, medlemsstaternas parlament och regeringar samt Europarådets parlamentariska församling.

# De kandidater som ställer upp 2019 tycker så här i hbtq-frågor på EU-nivå

Under våren har RFSL skickat ut en enkät till de översta kandidaterna i valet till Europaparlamentet den 26 maj från de nio partier som idag har ledamöter i Europaparlamentet.

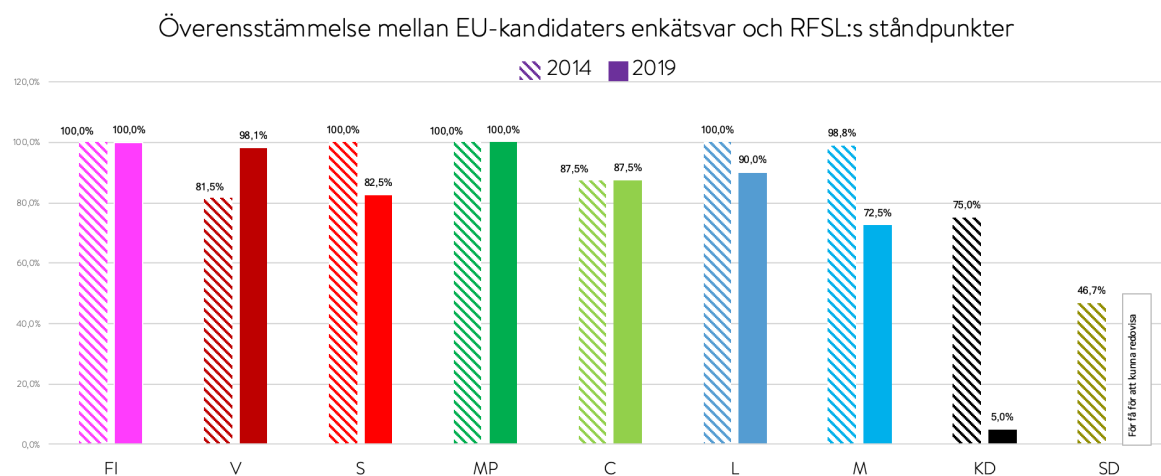
I enkäten ställdes fem frågor på lika många teman. En sjätte kompletterande fråga gällande inställningen till asyldrätten inom EU ställdes också, men har inte använts i sammanställningen av rapporten.

Till alla partier skickades enkäten till de tio översta namnen, förutom till Feministiskt initiativ som enbart har sex namn på sin lista. Enkäten har därmed gått ut till 86 kandidater. Av dessa 86 svarade 53 kandidater på enkäten, vilket utgör en svarsfrekvens på 61,6 procent. När RFSL skickade ut en motsvarande enkät, med delvis samma frågor, inför valet till Europaparlamentet 2014 var svarsfrekvensen 75,0 procent.

Den lägre svarsfrekvensen på den enkät som skickats ut inför årets EU-val beror i stort sett helt på att färre svar 2019 inkommit från Moderaternas kandidater (två svar 2019 jämfört med sju 2014) och från Sverigedemokraternas kandidater (ett svar 2019 jämfört med fem svar 2014). Varje partis förstanamn på valsedeln har svarat på enkäten, förutom Sverigedemokraternas förstanamn.

På följande sidor redovisas respektive fråga var för sig.

Så här väl stämmer kandidaternas hållning överens med RFSL:s ståndpunkter



En överensstämmelse med RFSL:s ståndpunkter utgör 100 %. I diagrammet syns hur väl respektive partis kandidaters åsikter stämmer överens med RFSL:s ståndpunkter våren 2014 respektive våren 2019.

## 1. Förbud mot diskriminering

**Är du för antagande av ett EU-direktiv om förbud mot diskriminering på grund av bland annat sexuell läggning inom områdena socialt skydd, utbildning och tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster?**

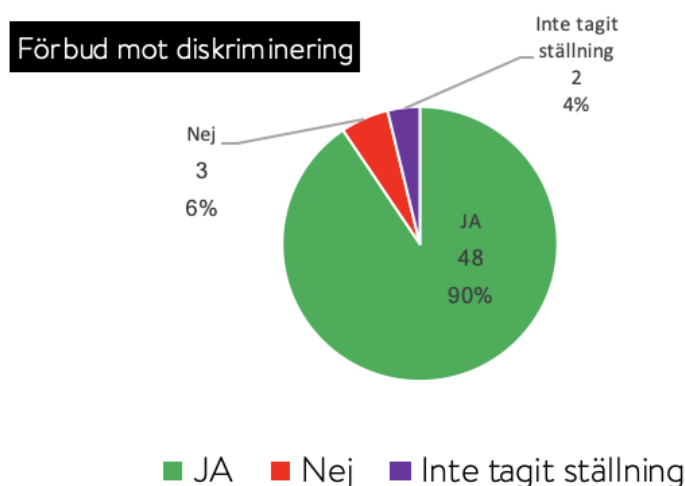
Inom EU finns idag ett gemensamt förbud mot diskriminering på grund av kön, ålder, funktionshinder, sexuell läggning och religion eller övertygelse inom arbetslivet. Transpersoner skyddas delvis, på ett indirekt och otillräckligt sätt, mot diskriminering på grund av kön inom arbetslivet och tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster.

EU-kommissionen presenterade 2008 ett förslag till EU-direktiv om förbud mot diskriminering inom områdena socialt skydd, inklusive social trygghet och hälsovård, utbildning och tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster som skulle förbjuda diskriminering på grund av ålder, funktionshinder, sexuell läggning och religion eller övertygelse. Förbudet mot diskriminering på grund av kön är redan bredare inom EU än enbart tillämpbart inom arbetslivet.

I ett flertal EU-länder, dock inte Sverige, saknas det idag diskrimineringskydd på grund av sexuell läggning och könsidentitet inom de föreslagna områdena. Direktivet skulle innebära införande av samma diskrimineringskydd på grund av bland annat sexuell läggning inom hela EU.

2009 antog Europaparlamentet kommissionens förslag till EU-direktiv. För att det ska kunna träda i kraft krävs dock att alla medlemsländer ställer sig bakom det i ministerrådet. Beklagligt nog har denna process, att nå fram till ett beslut i ministerrådet, under tio år blockerats av några medlemsländer. EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker nämnde uttryckligen 2014, i en politisk programförklaring, att kommissionen avsåg bibehålla förslaget till utökad diskrimineringskydd och försöka övertyga nationella regeringar om att ge upp sitt motstånd till direktivet. Europaparlamentet har under mandatperioden uppmanat rådet att genomföra direktivet.

**RFSL anser att grundläggande diskrimineringskydd på EU-nivå på grund av sexuell läggning och könsidentitet är ett viktigt verktyg för att motverka diskriminering inom EU:s medlemsländer.**



### Svar från toppkandidater på frågan:

“Ja. Alla som bor i EU ska vara trygga med att de inte diskrimineras i exempelvis skolan eller sjukvården till följd av sin sexuella läggning. Därför bör Sverige driva på för att antidiskrimineringsdirektivet ska bli verklighet.”

**Tomas Tobé** (M)

“Ja. Jag är klart positiv till ett EU-direktiv om förbud mot diskriminering på grund av bland annat sexuell läggning inom områdena socialt skydd, utbildning och tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster.”

**Abir Al-Sahlani** (C)

“Ja. Det är en skam att det horisontella antidiskrimineringsdirektivet blockerats av rådet i flera år. Som vice ordförande i parlamentets hbt-grupp har jag och kollegorna drivit på för att förhandlingar ska återupptas, men hittills utan resultat. Kommissionen borde också kunna göra mycket mer för att pressa på här.”

**Malin Björk** (V)

“Nej. Kristdemokraterna betraktar i huvudsak diskrimineringslagstiftningen, såsom all arbetsmarknads- och socialpolitik, som en nationell angelägenhet. Vi motsätter oss därför överlag en ökad EU-harmonisering på området. Vi menar att det ramverk som finns i Köpenhamnskriterierna; rättsstat, mänskliga rättigheter och skydd för minoriteter, är en bra gemensam grund att stå på och kan och ska tillämpas för att säkerställa att alla medlemsländer lever upp till sina grundläggande åtaganden.”

**Sara Skyttedal** (KD), **Birgitta Sacrédeus** (KD) och **Torsten Elofsson** (KD)

“Ja. EU behöver ta ett mycket större ansvar för att stärka skyddet mot diskriminering. I de länder som saknar tillfredsställande hbtq-rättigheter är initiativet som viktigast. Här behövs EU för att säkerställa grundläggande rättigheter. De kartläggningar som genomförts av EU:s byrå för grundläggande rättigheter visar att ungefär hälften av tillfrågade hbtq-personer sade att de personligen hade känt sig diskriminerade eller trakasserade på grund av sin sexuella läggning. Det understryker vikten av att fortsätta arbete för att stärka EU:s diskrimineringskydd för hbtq-personer.”

**Said Abdu** (L)

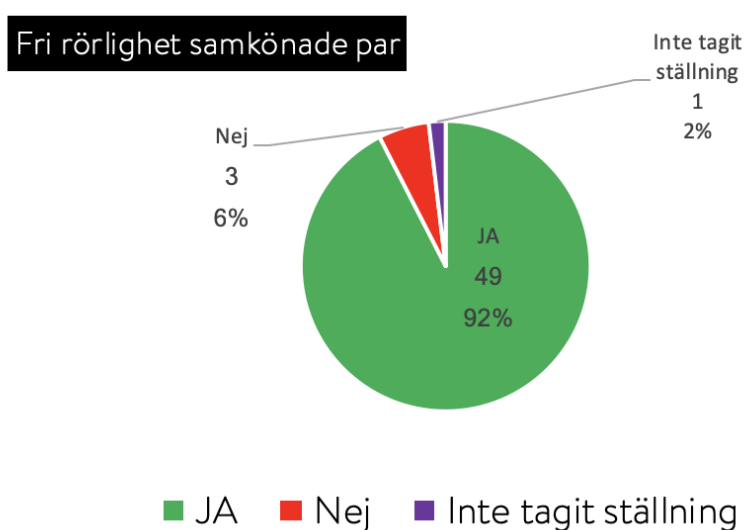
## 2. Fri rörlighet för samkönade par

### Är du för att EU tar initiativ för att garantera att den fria rörligheten för människor inom EU gäller fullt ut för samkönade par?

Den fria rörligheten för människor är en av de grundläggande friheterna inom EU. I viss utsträckning finns inom EU en rätt för den som är gift eller registrerad partner med en EU-medborgare av samma kön att följa med och erhålla sociala rättigheter när partnern flyttar till ett annat EU-land. EU-domstolen förklarade 2018, i ett banbrytande domslut, att det som gäller för make/maka inom EU-rätten om den fria rörligheten även omfattar samkönade par där en i paret är EU-medborgare och den andre är medborgare i ett land utanför EU. För första gången finns nu denna rätt därmed även i viss mån om ett gift samkönat par flyttar till något av de EU-länder som inte har lagstiftning om äktenskap eller partnerskap för samkönade par (det vill säga Bulgarien, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien och Slovakien).

Problem uppstår dock fortfarande i betydande omfattning när samkönade par flyttar från ett EU-land till ett annat, särskilt i de fall då ett par tillsammans är föräldrar till ett barn. Detta då gemensamt föräldraskap för två personer av samma kön inte erkänns i flera EU-länder eller att lagstiftningen ser olika ut, vilket gör att ett barn kan förlora sin ena juridiska förälder vid flytt till annat EU-land.

**RFSL anser att den fria rörligheten för människor inom EU ska gälla lika för alla oavsett sexuell läggning eller könsidentitet.**



#### Svar från toppkandidater på frågan:

“Ja. Socialdemokraterna arbetar för att registrerat partnerskap och samkönade äktenskap ska erkännas i hela EU och att samkönade pars fria rörlighet därigenom möjliggörs i praktiken.”

**Heléne Fritzon (S), Johan Danielsson (S) och Jytte Guteland (S)**

“Ja. Det är viktigt att alla människor kan åtnjuta fri rörlighet inom EU. Centerpartiet tycker att det är viktigt att dessa rättigheter har en stark ställning såväl i Sverige som i andra länder. Frågor om föräldraskap och vårdnad är ett område där olika europeiska länder har olika syn. Vi anser att detta bör hanteras på nationell nivå och ser risker med att frågan lyfts till EU-nivå. Det finns dock starka skrivningar kring exempelvis förbud mot diskriminering i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Det är viktigt att se till så att alla EU:s medlemsländer lever upp till dessa rättigheter och till fördrag och liknande.”

**Fredrick Federley (C)**



“Ja. Den fria rörligheten måste också gälla samkönade par och familjer. Coman-domslutet var en stor seger för samkönade par, men för familjer som har barn finns det ännu ingen rätt att flytta inom EU.”

**Malin Björk** (V)

“Nej. Vi betraktar social- och familjepolitiken som en nationell angelägenhet. Därför har vi inga förslag på att harmonisera dessa lagstiftningar inom unionen.”

**Sara Skyttedal** (KD), **Birgitta Sacrédeus** (KD) och **Torsten Elofsson** (KD)

“Ja. Liberalerna anser att EU-rättens familjebegrepp fullt ut ska breddas till att inbegripa också samkönade par. EU-domstolen har i ett avgörande från juni 2018 slagit fast att termen maka eller make inkluderar samkönade par och att den fria rörligheten inom EU därmed gäller alla medföljande makar. Det är viktigt att Sverige arbetar i EU för att denna banbrytande dom ska få fullt genomslag i alla relevanta lagrum och kommande lagstiftningsarbeten.”

**Karin Karlsbro** (L)

### 3. Gemensam lagstiftning mot hatbrott

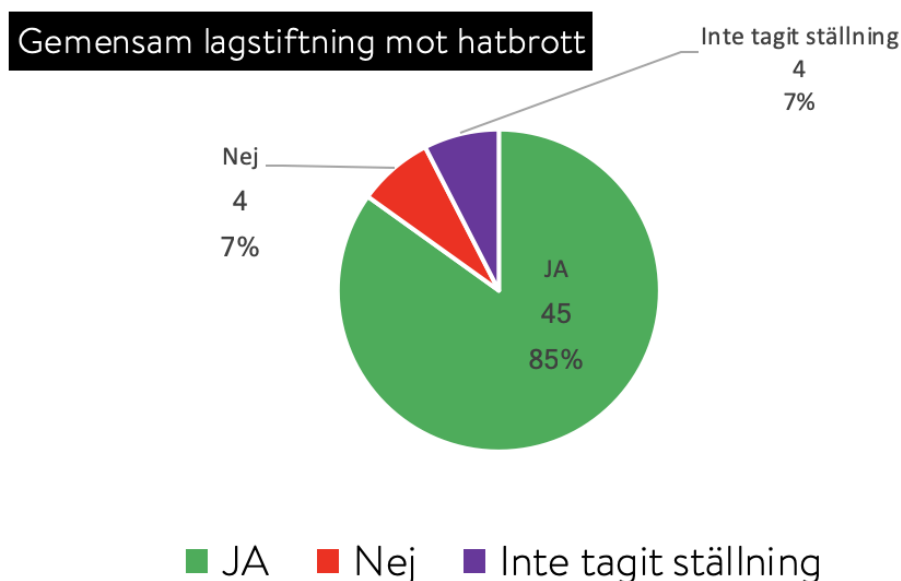
#### Är du för att EU inför gemensam lagstiftning mot homofobisk och transfobisk hets och homofobiska och transfobiska hatbrott?

Några medlemsländer inom EU, bland dessa Sverige, har lagstiftning som möjliggör straffskärpning för hatbrott på grund av offrets sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck och lagstiftning som förbjuder hets på grund av sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.

EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA) har framfört att gemensam lagstiftning inom EU mot homofobisk hets och homofobiska hatbrott behövs. Detta skulle vara i linje med att det finns ett så kallat ramverksbeslut inom EU om sådan lagstiftning när det gäller rasism och xenofobi. Byrån menar att homofobi uttryckt i form av hets mot folkgrupp eller hatbrott mot enskilda individer ”behöver motarbetas runtom inom EU genom att en minimistandard för effektiv kriminaliserande lagstiftning tillförsäkras”.

Hbtq-personer är en utsatt grupp när det gäller både hets och hatbrott inom hela EU. En studie FRA utförde för ett antal år sedan visade att över en fjärdedel av alla hbtq-personer inom EU under de senaste fem åren hade upplevt våld eller hot om våld på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet.

**RFSL anser att det bör finnas ett gemensamt förbud inom EU mot hets mot folkgrupp, som inbegriper sexuell läggning och könsidentitet eller könsuttryck, och att möjlighet till straffskärpning vid hatbrott bör finnas inom hela EU för brott begångna på grund av offrets sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck.**



#### Svar från toppkandidater på frågan:

“Ja. Socialdemokraterna välkomnar att fler EU-länder inför lagstiftning som innebär straffskärpning vid hatbrott och förstärkning av skyddet för personer som utsätts för hets på olika grunder. De socialdemokratiska ledamöterna har under föregående mandatperiod vid olika tillfällen röstat för resolutioner som uppmanar EU-kommissionen att revidera och skärpa rambeslutet om hatbrott.”

**Heléne Fritzon (S), Johan Danielsson (S) och Jytte Guteland (S)**

“Ja. Det vore positivt om rambeslutet om bekämpande av rasism och främlingsfientlighet också omfattade sexuell läggning och könsidentitet.”

**Tomas Tobé** (M)

“Ja. Jag tänker aldrig acceptera att hbtq-personer utsätts för våld och hatbrott. Vare sig det sker i Sverige eller i andra länder både i och utanför EU. Vi ska vara tydliga mot andra länder i arbetet att stärka hbtq-personers rättigheter. Därför vill jag se en effektiv lagstiftning på EU-nivå som ger hbtq-personer ett ökat skydd mot hatbrott. Och vi måste också bli tuffare mot de länder som sedan inte följer den och andra lagar för att skydda mänskliga rättigheter.”

**Abir Al-Sahlani** (C)

“Nej. Den gemensamma straffrättsliga lagstiftning som finns inom EU berör framförallt brott som till sin natur är gränsöverskridande, som till exempel trafficking. Vad gäller andra brottsbestämmelser anser vi att detta är medlemsländernas egen uppgift att avgöra och utforma.”

**Sara Skyttedal** (KD), **Birgitta Sacrédeus** (KD) och **Torsten Elofsson** (KD)

“Ja. Fler länder behöver skärpa sin lagstiftning mot homofobiska och transfobiska hatbrott. Jag välkomnar därför att EU arbetar fram en gemensam lag som skyddar grundläggande rättigheter samtidigt som det inte hindrar länder som vill gå före. EU behöver stå upp för hbtq-personer i de länder där deras regeringar inte vill stifta tillräckligt långtgående lagar. Liberalerna är positiva till förslaget att EU antar ett ramverk mot homofobisk och transfobisk brottslighet efter modell av 2008 års ramverk.”

**Said Abdu** (L)

“Ja. För Miljöpartiet är detta en prioriterad fråga. Allas lika värde och rättigheter ska skyddas, det är en grundläggande princip för hela EU-samarbetet. Ändå har inte alla minoriteter samma skydd i EU:s lagstiftning, och lagarna efterlevs inte heller alltid.”

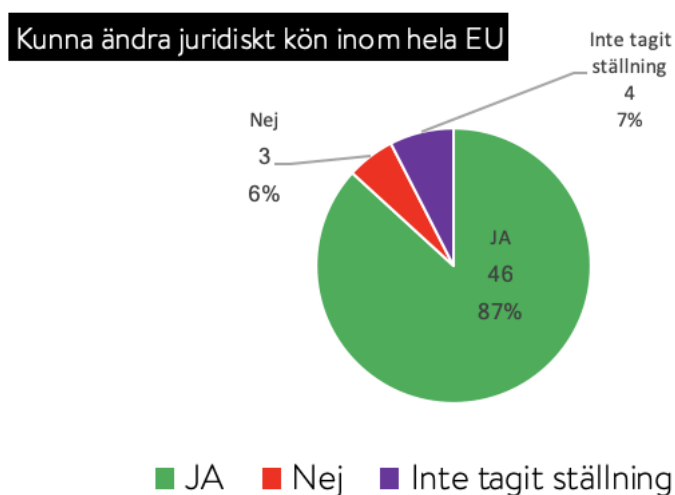
**Pär Holmgren** (MP)

## 4. Kunna ändra juridiskt kön inom hela EU

### Är du för att initiativ tas för att transpersoner ska ha möjlighet att ändra juridisk könstillhörighet och namn inom hela EU?

Den rättsliga situationen för transpersoner skiljer sig mycket åt mellan olika EU-länder. Det är inte självklart möjligt i alla EU-länder att kunna ändra sin juridiska könstillhörighet eller ändra sitt förnamn till ett namn som stämmer överens med könsidentiteten. I vissa EU-länder krävs att du är ogift och/eller steril för att få ändra juridiskt kön. I flera EU-länder kan transpersoner inom ramen för en allmän sjukförsäkring inte få tillgång till könsbekräftande behandlingar. Allt detta påverkar transpersoners fria rörlighet inom EU mycket negativt, genom att livsviktiga rättigheter kan saknas vid en flytt till annat EU-land.

**RFSL anser att transpersoner måste tillförsäkras rätten att ändra juridisk könstillhörighet, utan uppställande av ovidkommande krav, samt kunna ändra sitt namn till ett som överensstämmer med könsidentiteten inom hela EU.**



#### Svar från toppkandidater på frågan:

“Inte tagit ställning. Transpersoner ska ha möjlighet att ändra sin juridiska könstillhörighet och sitt namn så att dessa överensstämmer med könsidentiteten. Detta är dock en fråga som ska beslutas på nationell nivå, inte av EU. Sverige ska ta ansvar för att vara ett föregångsland.”

**Tomas Tobé (M)**

“Ja. Är man folkbokförd i Sverige så är det de uppgifter som finns i den svenska folkbokföringen som gäller i hela EU. Möjligheten att ändra juridisk könstillhörighet ser olika ut i olika EU-länder. Vi ser gärna att initiativ tas i syfte att transpersoner ska få möjlighet att byta könstillhörighet och namn inom hela EU. Men vi ser risker med att detta blir ett område som det lagstiftas om på EU-nivå.”

**Fredrick Federley (C)**

“Ja. Jag vill se initiativ men inte nödvändigtvis via EU-lagstiftning. Jag vill inte ge EU makten att besluta i fråga om vem som har rätt till könskorrigering och dess utformning eller rätten att få välja juridiskt kön. Det skulle innebära en långtgående harmonisering vad gäller vår hälso- och sjukvård och civilrätt som jag motsätter mig. Jag är övertygad om att transpersoner och icke-binäras rättigheter snarare riskerar att urholkas och standard sänkas i en sådan process än något annat. Däremot skulle jag vilja se följande:

A) Alla gemensamma databaser och gemensamma regler för EU ID-kort och passhandlingar ska ha möjlighet att ange ett tredje juridiskt kön. Det skulle vara en oerhört stark markering och ett synliggörande.

B) Den fria rörligheten ska innebära att personer med ett tredje juridiskt (icke-binärt) kön ska få det erkänt när de flyttar inom EU. Detta bör fastslås i EU-lag eller i ett utfall i EU-domstolen liksom i Coman-domslutet.

C) Transpersoners rättigheter måste förstärkas i hela EU. Det handlar om en blandning av EU-kompetens och nationell kompetens. Den politiska kampen är dock gränsöverskridande och det är dags att vi flyttar fram positionerna i Europaparlamentet. Jag kommer arbeta för att parlamentet ska ta fram en resolution om transpersoners rättigheter under nästa mandatperiod.”

**Malin Björk** (V)

“Ja. Jag vill se en värld där människor fritt kan definiera och uttrycka sitt kön och där alla har rätten att bestämma över sin egen kropp. Det är av största vikt att alla människor ska få tillgång till ett juridiskt kön som bättre representerar vem de är.”

**Stina Svensson** (FI)

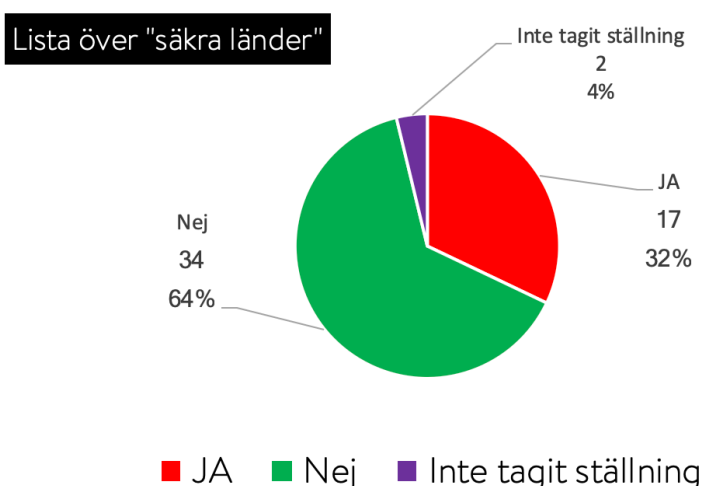
## 5. Lista över "säkra länder" vid asylprövning

### Är du för att EU inför en lista över "säkra länder", vilket innebär risk för att inte få en ansökan om asyl individuellt prövad om en asylsökande kommer från ett sådant land?

Det finns förslag om att EU ska införa en lista över "säkra länder", som medlemsstaterna ska tillämpa. Därmed riskerar den grundläggande asylrättsliga principen om rätten till individuell prövning att åsidosättas.

Hbtq-personer som riskerar att utsättas för personlig förföljelse i länder som återfinns på listan, och som varken kan få ett effektivt eller godtagbart myndighetskydd eller har något rimligt eller relevant internflyktsalternativ, skulle riskera att inte få sina skyddsskäl korrekt utredda och prövade. Det finns en risk att hbtq-personer utvisas på grund av felaktiga antaganden om att ursprungslandet är "säkert" för hbtq-personer.

**RFSL anser att en lista över "säkra länder" strider mot den grundläggande asylrättsliga principen om rätten till en individuell prövning och inte bör införas som ett inslag i en gemensam asylpolitik inom EU.**



#### Svar från toppkandidater på frågan:

“Ja. Jag är positiv till att EU inför gemensamma listor över säkra länder för att påskynda processen. Däremot ska det inte vara möjligt att direkt avslå ansökningar vid gränsen och asylsökande ska alltid ha rätt till en individuell bedömning av sin ansökan.”

**Heléne Fritzon (S), Johan Danielsson (S) och Jytte Guteland (S)**

“Ja. Alla har rätt att söka asyl – oavsett medborgarskap. En säkra länder-lista ändrar inte på detta, och det ska inte ske några automatiska avslag. Ansökningarna kommer att fortsätta att bedömas individuellt. Samtidigt skulle en säkra länder-lista möjliggöra ett effektivare asylsystem, genom enklare och snabbare hanteringar av asylansökningar som är ogrundade.”

**Tomas Tobé (M)**

“Ja. Vi står bakom den svenska utgångspunkten att en säkra-länder lista ska tas fram och att Turkiet inte ska ingå i den listan. Hur listan ska tas fram och vilka länder som ska finnas med är en pågående diskussion. Vi följer utvecklingen gällande detta på EU-nivå. Det är viktigt att man oavsett får möjlighet att ändra listan och att alla får en individuell prövning. Vi vill samtidigt att Sverige tar fram en egen lista. Tidigare kunde Migrationsverket i högre utsträckning fatta beslut om uppenbart ogrundade ansökningar och omedelbar verkställighet, men på grund av en dom från EU-domstolen kräver man att Sverige ska upprätta en lista med säkra länder för att kunna tillämpa denna bestämmelse.”

**Fredrick Federley (C)**

“Nej. Vänsterpartiet anser att principen om individuell asylprövning åsidosätts när så kallade ”säkra” länder-listor införs. Vad som är säkert för en straight cis-man är inte nödvändigtvis säkert för en transperson eller flata. Dessutom motsätter sig Vänsterpartiet skarpt det förslag som nu ligger på bordet, att Sverige och enskilda medlemsländer skulle vara tvungna att följa en lista som upprättas på EU-nivå av byråkrater i EU:s ombildade asylbyrå i samarbete med det nya super-Frontex (EU:s gräns- och kustbevakning). Detta skulle bara bli ett verktyg för ett alltmer slutet EU. Stängda gränser drabbar alla människor som behöver söka en fristad, men det drabbar alldeles extra de mer utsatta flyktingarna, såsom hbtq-flyktingar, kvinnliga flyktingar och de med normbrytande funktionalitet.”

**Malin Björk** (V)

“Ja. Vi är positiva till ett system med listning av ”säkra länder”. Periodvis har ansökningarna från dessa länder utgjort mer än en tiondel av den totala mängden asylansökningar i EU. Samtidigt ska detta system fungera som ett snabbspår för att utreda ärenden, och får inte åsidosätta den individuella prövningen. Det bör alltså framgent vara möjligt även för medborgare från ”säkra länder” att få asyl i ett EU-land.”

**Sara Skyttedal** (KD), **Birgitta Sacédeus** (KD) och **Torsten Elofsson** (KD)

“Nej. Det finns i princip inga säkra länder. Säkra landsprincipen strider mot asylrätten och den asylsökandes rätt till en individuell prövning.”

**Bodil Valero** (MP)

# Så hbtq-vänliga är partierna på EU-nivå

Det finns en omfattande samstämmighet bland de svenska partierna kring de hbtq-frågor som behandlas inom EU. Det beror på det faktum att de hbtq-frågor som behandlas på EU-nivå i flertalet fall rör sig om saker som redan genomförts i Sverige. Frågan för svenska politiker blir då, i de flesta fall, om frågan är lämplig att beslutas om på EU-nivå eller inte. Det är främst kring detta de svenska partierna skiljer sig åt.

Främst Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna menar att huvuddelen av de frågor som behandlas i denna rapport inte är något EU ska ha möjlighet att fatta beslut om. Bland övriga partier är Moderaterna och Vänsterpartiet oftare skeptiska till att EU ska ta initiativ eller att EU ska ges utökade befogenheter.

Både Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna har en konservativ värdegrund, som på nationell nivå gett sig tillkänna genom att partierna traditionellt varit skeptiska till reformer som ger hbtq-personer utökad likställande. Det kan göra att det blir lättare för dessa två partier att också utifrån den utgångspunkten motsätta sig när en fråga som tidigare skapat debatt i Sverige, i samband med att en reform genomförts, väcks på EU-nivå.

Nedan följer kommentarer om respektive partis ageranden och ställningstaganden. Partierna presenteras i storleksordning utifrån resultatet i senaste riksdagsvalet.



## Socialdemokraterna (partigruppen S&D)

Procentsats för hur väl S-ledamöters röstningar i Europaparlamentet 2014-2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **100 %**

Procentsats för hur väl S-kandidaternas enkätsvar 2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **82,5 %**

Socialdemokraterna har haft 5 mandat i Europaparlamentet. Av de 10 översta kandidaterna på Socialdemokraternas valsedel svarade 8 på RFSL:s enkät.

I de omröstningar i parlamentet som berört hbtq-frågor, som RFSL valt ut att redovisa, har S-ledamöterna i samtliga fall röstat ja till resolutionerna. Den socialdemokratiska partigruppen i parlamentet har konsekvent drivit frågor kring hbtq-personers rättigheter.

Den enda fråga där S-kandidater avviker från RFSL:s ståndpunkt bland de enkätfrågor som ställts gäller den om EU inom ramen för en gemensam asylpolitik ska införa en lista över "säkra länder", där asylsökande från sådana länder rutinemässigt förväntas få sin asylansökan avslagen. S toppkandidater är positiva till att en gemensam lista över "säkra länder" införs, men menar att det inte innebär att rätten till individuell prövning försvinner för asylsökande, exempelvis hbtq-flyktingar, från sådana länder.



## Moderaterna (partigruppen EPP)

Procentsats för hur väl M-ledamöters röstningar i Europaparlamentet 2014-2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **69,2 %**

Procentsats för hur väl M-kandidaternas enkätsvar 2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **72,5 %**

Moderaterna har haft 3 mandat i Europaparlamentet. Av de 10 översta kandidaterna på Moderaternas valsedel svarade 2 på RFSL:s enkät.

I de omröstningar i parlamentet som berört hbtq-frågor, som RFSL valt ut att redovisa, har M-ledamöterna röstat



ja alla gånger utom två. Det rör sig dels om resolutionen om jämställdhet inom mediasektorn, där ståndpunkter som berör hbtq-personer finns med. Två av tre moderater valde att avstå vid omröstningen om denna resolution, medan Anna Maria Corazza Bildt däremot röstade ja. Det rör sig dels om resolutionen där parlamentet begär att kommissionen ska återkomma med förslag om inrättande av humanitära visum inom EU, där de närvarande moderaterna röstade nej.

De moderata ledamöterna har bara gällande en av de fem redovisade resolutionerna, där rösträkning genomförts, haft samma ståndpunkt som den partigrupp, EPP, de tillhör. Det gäller resolutionen från 2018 om situationen för de grundläggande rättigheterna inom EU, som EPP-gruppen stod bakom. EPP-gruppen stod också bakom både resolutionen om jämställdhet inom mediasektorn och resolutionen om inrättande av humanitära visum inom EU, medan de svenska moderaterna alltså huvudsakligen i det ena fallet valde att avstå och i det andra fallet valde att rösta nej. I två fall gällande undersökta resolutioner som EPP-gruppen inte stod bakom, den om EU:s strategi för jämställdhet och den om situationen för kvinnliga flyktingar och asylsökande, så valde de moderata ledamöterna däremot att rösta ja. Moderaterna har med andra ord agerat mycket självständigt, rörande jämställdhet, likabehandling och mänskliga rättigheter, i Europaparlamentet i förhållande till sin partigrupp EPP.

Endast två av de tio översta kandidaterna på Moderaternas valsedel valde att svara på RFSL:s enkätfrågor, vilket är betydligt färre än då delvis samma frågor ställdes till M:s toppkandidater inför EU-valet 2014. Då svarade sju av de tio översta kandidaterna. Även om moderaternas förstanamn Tomas Tobé är en av de två moderater som svarade på RFSL:s enkät går det, med så få inkomna svar, inte att vara lika säkra på om svaren gäller generellt för Moderaterna som det hade kunnat gå att vara om fler hade svarat. De två moderata kandidater som svarade på enkätfrågorna skiljer sig inte i sina förhållandevis positiva ställningstaganden från hur de sju M-kandidaterna svarade på delvis samma frågor 2014.

Att ingen av de nuvarande moderata parlamentarikerna kandiderar om är något som bör göra det lättare för Moderaterna att, om de så vill, ompröva tidigare ståndpunkter inom EU-politiken. När det gäller EU:s asylpolitik, vilket RFSL inte ställde någon fråga kring 2014, finns det en tydlig skillnad mellan Moderaternas och RFSL:s synsätt. Liksom S-, C- och KD- kandidater svarar de två M-kandidaterna att de är för att EU inom ramen för en gemensam asylpolitik inför en lista över "säkra länder".



## Sverigedemokraterna (partigruppen ECR)

Procentsats för hur väl SD-ledamöters röstningar i Europaparlamentet 2014-2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **15,0 %**

Procentsats för hur väl SD-kandidaternas enkätsvar 2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **För få svar för att kunna redovisa.**

Sverigedemokraterna har haft 2 mandat i Europaparlamentet. Av de 10 översta kandidaterna på Sverigedemokraternas valsedel svarade 1 på RFSL:s enkät.

I de omröstningar i parlamentet som berört hbtq-frågor, som RFSL valt ut att redovisa, har Sverigedemokraternas ledamöter inte röstat ja vid något tillfälle. Sverigedemokraterna har under mandatperioden tillhört två av de mest EU-kritiska partigrupperna i parlamentet: först EFDD och sedan ECR. Inställningen att EU inte ska ägna sig åt en lång rad frågeområden som EU idag ägnar sig åt på ett eller annat sätt gör inte Sverigedemokraterna mer benägna att stödja resolutioner i Europaparlamentet som innehåller ståndpunkter i hbtq-frågor.

Sverigedemokraterna har när det gäller de hbtq-frågor som behandlats i Europaparlamentet agerat med i bästa fall ointresse, då SD-ledamöterna har avstått i omröstningarna vid tre av fem undersökta tillfällen. SD-ledamöternas agerande i dessa fall bekräftar bilden av ett värdekonserverande parti som är minst benäget av de svenska riksdagspartierna att ta ställning för reformer som skulle förbättra hbtq-personers situation.

Den enda av Sverigedemokraternas tio översta kandidater som svarat på RFSL:s enkät är Johan Nissinen. Eftersom inga fler svar inkommit är det svårt att veta om detta svar är representativt för Sverigedemokraternas hållning. Det kan noteras att Nissinen svarar nej på frågan om EU inom ramen för en gemensam asylpolitik ska införa en lista över "säkra länder", samtidigt som detta är Sverigedemokraternas politik på nationell nivå. Det framgår inte av Sverigedemokraternas valplattform vad man anser i denna fråga på EU-nivå, men SD har motionerat i riksdagen för att Sverige ska "införa ett system med säkra länder".

Sverigedemokraterna är en del av en högerpopulistisk och auktoritär rörelse i Europa som spelar på en oro för samhällsförändring och för det som upplevs främmande, ofta representerat av asylsökande och migranter men ibland av den som bryter mot hetero- eller cis-normer. Att det väntas bli fler ledamöter i Europaparlamentet från denna spretiga grupp av partier, som värnar nationalstaten och vill montera ner delar av EU-samarbetet, gör att motståndet ökar inom parlamentet för att driva hbtq-frågor, och andra frågor som rör likabehandling och mänskliga rättigheter, på EU-nivå.



### Centerpartiet (partigruppen ALDE)

Procentsats för hur väl C-ledamotens röstningar i Europaparlamentet 2014-2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **100 %**

Procentsats för hur väl C-kandidaternas enkätsvar 2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **87,5 %**

Centerpartiet har haft 1 mandat i Europaparlamentet. Av de 10 översta kandidaterna på Centerpartiets valsedel svarade 8 på RFSL:s enkät.

I de omröstningar i parlamentet som berört hbtq-frågor, som RFSL valt ut att redovisa, har Centerpartiets ledamot Fredrick Federley i samtliga fall röstat ja till resolutionerna. Den liberala partigruppen i parlamentet, som Centerpartiet ingår i, har konsekvent drivit frågor kring hbtq-personers rättigheter.

Den enda fråga där C-kandidater avviker från RFSL:s ståndpunkt bland de enkätfrågor som ställts är, precis som när det gäller S-, M- och KD-kandidater, den om EU inom ramen för en gemensam asylpolitik ska införa en lista över "säkra länder". Centerpartiets toppkandidater Fredrick Federley och Abir Al-Sahlanı ställer sig bakom att en gemensam lista över "säkra länder" införs men påpekar uttryckligen att Turkiet inte ska ingå i en sådan lista.



### Vänsterpartiet (partigruppen GUE/NGL)

Procentsats för hur väl V-ledamotens röstningar i Europaparlamentet 2014-2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **100 %**

Procentsats för hur väl V-kandidaternas enkätsvar 2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **98,1 %**

Vänsterpartiet har haft 1 mandat i Europaparlamentet. Av de 10 översta kandidaterna på Vänsterpartiets valsedel svarade 8 på RFSL:s enkät.

I de omröstningar i parlamentet som berört hbtq-frågor, som RFSL valt ut att redovisa, har Vänsterpartiets ledamot Malin Björk i samtliga fall röstat ja till resolutionerna. Malin Björk har också, som vice ordförande i Europaparlamentets tvärpolitiska hbt-grupp, ägnat en betydande del av sitt arbete som parlamentariker åt hbtq-frågor.

Den partigrupp Vänsterpartiet tillhör i parlamentet, GUE/NGL, driver frågor kring hbtq-personers rättigheter. Det finns inslag av EU-kritik bland partierna i gruppen, främst mot EU som en "superstat", som kan göra att enskilda partier i gruppen föredrar att vissa av de hbtq-frågor som är aktuella på EU-nivå hellre enbart är frågor för medlemsländerna att avgöra.

Vänsterpartiet har, sedan RFSL gjorde samma undersökning inför valet till Europaparlamentet 2014, utvecklats till att bli ett mer EU-vänligt parti. Det avspeglas i att V-kandidaternas enkätsvar denna gång i betydligt högre utsträckning överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter än vad som var fallet 2014 (överensstämmelsen var då 81,5 %). 2014 var det bara två V-kandidater som svarade ja på frågan om gemensam lagstiftning inom EU mot homofobisk och transfobisk hets och homofobiska och transfobiska hatbrott och tre som svarade ja på frågan om initiativ bör tas för att transpersoner ska få möjlighet att ändra juridisk könstillhörighet och namn inom hela EU. Två V-kandidater var 2014 inte heller säkra på om de stod bakom ett EU-direktiv om förbud mot diskriminering på grund av bland annat sexuell läggning inom andra områden än arbetslivet. 2019 svarar alla V-kandidater ja på dessa frågor, med undantag av att en kandidat svarar Inte tagit ställning på frågan om gemensam lagstiftning inom EU mot homofobisk och transfobisk hets och homofobiska och transfobiska hatbrott.

Vänsterpartiet har även visat sig villiga att driva frågor på EU-nivå där partiet skiljer sig från RFSL:s ståndpunkter, som införande av gemensamt förbud mot köp av sexuella tjänster och förbud mot altruistisk värdgraviditet. Dessa frågor är dock inte medtagna i RFSL:s bedömning, då det är frågor som inte är tillräckligt relevanta på EU-nivå. Hade dessa frågor också inkluderats bland de enkätfrågor RFSL valde att ställa hade Vänsterpartiets överensstämmelse med RFSL:s ståndpunkter med stor sannolikhet varit lägre.



## Kristdemokraterna (partigruppen EPP)

Procentsats för hur väl KD-ledamotens röstningar i Europaparlamentet 2014-2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **40 %**

Procentsats för hur väl KD-kandidaternas enkätsvar 2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **5 %**

Kristdemokraterna har haft 1 mandat i Europaparlamentet. Av de 10 översta kandidaterna på Kristdemokraternas valsedel svarade 4 på RFSL:s enkät.

I de omröstningar i parlamentet som berört hbtq-frågor, som RFSL valt ut att redovisa, har Kristdemokraternas ledamot (som varit Lars Adaktusson vid alla omröstningar utom en) röstat nej vid tre tillfällen och ja vid två tillfällen. Det innebär att Kristdemokraterna bl.a. röstade nej till parlamentets uppmaning till "kommissionen att se till att medlemsstaterna gör det möjligt att juridiskt fullt ut erkänna en persons önskade kön, bl.a. byte av förnamn, personnummer och andra könsindikatorer i identitetshandlingar". Kristdemokraterna motsatte sig också parlamentets ställningstagande för att humanitära visum inrättas inom EU som ett sätt för personer som befinner sig utanför EU:s gränser att ta sig in i EU i syfte att söka asyl. Under mandatperioden 2009-2014 röstade KD:s dåvarande parlamentariker Alf Svensson i jämförelse ja i sju av de nio omröstningar som då ingick i RFSL:s motsvarande undersökning. När det gäller enkätsvaren från KD-kandidater märks en mycket tydlig negativ förändring till att driva hbtq-frågor på EU-nivå. 2014 överensstämde KD-kandidaternas enkätsvar till 75 procent med RFSL:s ståndpunkter, medan denna överensstämmelse i år enbart är 5 procent.

Tre av fem svarande KD-kandidater svarade 2014 ja till ett EU-direktiv om förbud mot diskriminering på grund av bland annat sexuell läggning inom andra områden än arbetslivet. Tre av fem svarande KD-kandidater svarade då också ja till att EU bör garantera att den fria rörligheten för människor inom EU gäller fullt ut för samkönade par. 2019 svarar ingen KD-kandidat ja på dessa frågor. Den anledning som anges är att man nu betraktar dessa frågor som nationella angelägenheter. Bakgrunden till omsvängningen är alltså att Kristdemokraterna tydligare än tidigare tagit ställning för att EU ska fatta gemensamma beslut på färre frågeområden. Det är en omsvängning som gör Kristdemokraterna något mer lika Sverigedemokraterna i inställningen till själva EU-samarbetet i sig och något mera olika huvuddelen av den partigrupp, EPP, Kristdemokraterna tillhör i Europaparlamentet.



## Liberalerna (partigruppen ALDE)

Procentsats för hur väl L-ledamöters röstningar i Europaparlamentet 2014-2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **100 %**

Procentsats för hur väl L-kandidaternas enkätsvar 2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **90,0 %**

Liberalerna har haft 2 mandat i Europaparlamentet. Av de 10 översta kandidaterna på Liberalernas valsedel svarade 7 på RFSL:s enkät.

I de omröstningar i parlamentet som berört hbtq-frågor, som RFSL valt ut att redovisa, har Liberalernas ledamöter i samtliga fall röstat ja till resolutionerna. Den liberala partigruppen i parlamentet, som Liberalerna ingår i, har konsekvent drivit frågor kring hbtq-personers rättigheter.

Liberalernas kandidater har, med några undantag, genomgående på enkätfrågorna svarat på ett sätt som överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter. Det mest markanta undantaget är att L:s förstanamn Karin Karlsbro, till skillnad från alla andra liberaler som svarade, är uttalat emot gemensam lagstiftning inom EU mot homofobisk och transfobisk hets och homofobiska och transfobiska hatbrott och även har svarat ja på att EU inom ramen för en gemensam asylpolitik bör införa en lista över "säkra länder". Karlsbro skriver i sin kommentar att partiet inte är för att "flytta upp lagstiftningen om hets- och hatbrott från nationell till europeisk nivå" och "att en lista med 'säkra länder' kan fungera som en bedömningsgrund i asylprocessen". Att Karlsbro är ensam om att svara på detta sätt, men är partiets förstanamn, väcker frågor om vilket som är Liberalernas inställning som parti i dessa två frågor. Särskilt som partiets andranamn Said Abdu svarat ja på frågan om gemensam lagstiftning mot hets och hatbrott och nej till inrättande av en lista över "säkra länder". Generellt har dock Liberalerna en grundmurat positiv inställning till att lösa frågor på EU-nivå, vilket också framgår i enkätsvaren från L-kandidater.



## Miljöpartiet (partigruppen Gröna/EFA)

Procentsats för hur väl MP-ledamöters röstningar i Europaparlamentet överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter 2014-2019: **100 %**

Procentsats för hur väl MP-kandidaternas enkätsvar 2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **100 %**

Miljöpartiet har haft 4 mandat i Europaparlamentet. Av de 10 översta kandidaterna på Miljöpartiets valsedel svarade 10 på RFSL:s enkät.

I de omröstningar i parlamentet som berört hbtq-frågor, som RFSL valt ut att redovisa, har Miljöpartiets ledamöter i samtliga fall röstat ja till resolutionerna. Den gröna partigruppen i parlamentet, som Miljöpartiet ingår i, har konsekvent drivit frågor kring hbtq-personers rättigheter.

Alla Miljöpartiets tio översta kandidater har svarat på alla frågorna på ett sätt som överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter. Det är Miljöpartiets kandidater, tillsammans med Feministiskt initiativs kandidater, ensamma om. Att alla de tio översta kandidaterna på Miljöpartiets valsedel både svarat på RFSL:s enkät och i alla frågor intagit mest hbtq-vänlig ståndpunkt indikerar att dessa känner sig både förtrogna med frågorna som ställts och att det är för dem angelägna frågor.



## Feministiskt initiativ (partigruppen S&D)

Procentsats för hur väl FI-ledamotens röstningar i Europaparlamentet 2014-2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **100 %**

Procentsats för hur väl FI-kandidaternas enkätsvar 2019 överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter: **100 %**

Feministiskt initiativ har haft 1 mandat i Europaparlamentet. Av de sammanlagt 6 kandidaterna på Feministiskt initiativ valsedel svarade 5 på RFSL:s enkät.

I de omröstningar i parlamentet som berört hbtq-frågor som RFSL valt ut att redovisa har Feministiskt initiativs ledamot Soraya Post i samtliga fall röstat ja till resolutionerna. Den socialdemokratiska partigruppen, där FI ingått i parlamentet, har konsekvent drivit frågor kring hbtq-personers rättigheter.

Alla de kandidater från Feministiskt initiativ som svarade på RFSL:s enkät har på alla frågorna svarat på ett sätt som överensstämmer med RFSL:s ståndpunkter. Det är Feministiskt initiativs kandidater, tillsammans med Miljöpartiets kandidater, ensamma om, vilket indikerar att FI-kandidaterna känner sig både förtrogna med frågorna som ställts och att det är för dem angelägna frågor.

Feministiskt initiativ har även visat sig villiga att driva frågor på EU-nivå där partiet skiljer sig från RFSL:s ståndpunkter, som införande av gemensamt förbud mot köp av sexuella tjänster och förbud mot altruistisk värdgraviditet. Dessa frågor är dock inte medtagna i RFSL:s bedömning, då det är frågor som inte är tillräckligt relevanta på EU-nivå. Hade dessa frågor också inkluderats bland de enkätfrågor RFSL valde att ställa hade Feministiskt initiativs överensstämmelse med RFSL:s ståndpunkter med stor sannolikhet varit lägre.

# Så fungerar EU

EU har fem gemensamma institutioner: Rådet, Kommissionen, Europaparlamentet, EU-domstolen och Revisionsrätten. Utöver de fem institutionerna finns Europeiska rådet, som består av medlemsländernas stats- och regeringschefer samt kommissionens ordförande.

## **Förenklat fattas beslut inom EU i tre steg:**

1. Kommissionen lägger fram ett förslag.
2. Europaparlamentet och rådet behandlar förslaget.
3. Rådet fattar beslut, oftast tillsammans med Europaparlamentet.

## Europeiska rådet

Europeiska rådet har enligt EU-fördraget i uppgift att ”ge unionen de impulser som behövs för dess utveckling och fastställa allmänna politiska riktlinjer för denna utveckling”. Europeiska rådet består av stats- och regeringschefer i EU:s medlemsländer samt ordföranden för EU-kommissionen. Europeiska rådet möts cirka fyra gånger per år för vad som brukar kallas för EU:s toppmöten. De slutsatser som mötena offentliggör fastställer riktlinjer för det framtida samarbetet.

## EU-kommissionen

EU-kommissionen består av 28 kommissionärer, en från varje medlemsland, och har säte i Bryssel. Ordförande sedan 2014 Jean-Claude Juncker, från Luxemburg. Kommissionärerna utses av medlemsländernas regeringar. Svensk kommissionär är Cecilia Malmström, som är kommissionär för handelsfrågor.

Kommissionärerna leder arbetet i kommissionens generaldirektorat, som ansvarar för olika politikområden. Kommissionärerna ska ta tillvara EU:s gemensamma intressen. De företräder alltså inte sina hemländer och får inte ta emot instruktioner från något medlemsland.

Kommissionen utarbetar och lämnar förslag, så kallade EU-direktiv, till rådet och Europaparlamentet. Det har även till uppgift att genomföra de beslut som rådet och parlamentet har fattat. Kommissionen ska också se till att medlemsländerna följer de gemensamma reglerna.

## **EU-kommissionens viktigaste uppgifter är att:**

- Utarbeta EU-direktiv.
- Genomföra fattade EU-beslut och se till att medlemsländerna följer beslut om gemensam lagstiftning.

## Europeiska unionens råd (rådet)

Rådet är, tillsammans med Europaparlamentet, EU:s högsta beslutande organ, med säte i Bryssel. I många frågor sker beslut gemensamt med Europaparlamentet. I andra frågor är det möjligt för rådet att besluta på egen hand, efter att Europaparlamentet har yttrat sig över förslaget.

Innan rådet kan fatta beslut behandlas och förhandlas en fråga i någon av ungefär 250 rådsarbetsgrupper och i Coreper, en kommitté som består av medlemsstaternas EU-ambassadörer. Rådet har också befogenhet att ingå internationella avtal mellan EU och en eller flera stater eller internationella organisationer. Rådet godkänner även EU:s budget tillsammans med parlamentet.

Arbetet i rådet leds av ett EU-land i taget och ordförandeskapet roterar varje halvår mellan medlemsländerna. När rådet sammanträder deltar en minister från varje medlemsland. Det finns nio olika rådskonstellationer och vilka ministrar det är som möts beror på vilka frågor som ska behandlas. Den svenska regeringen förankrar sina

ställningstaganden i rådet med riksdagens EU-nämnd och röstar i rådet på det sätt som en majoritet i EU-nämnden önskar.

**Rådets viktigaste uppgifter är att:**

- Ensamt eller gemensamt med Europaparlamentet fatta beslut om EU-direktiv.
- Fastställa EU:s budget gemensamt med Europaparlamentet.
- Ingå internationella avtal.

## Europaparlamentet

Europaparlamentet har för närvarande 751 ledamöter, varav 20 har utsetts av väljarna i Sverige. Ledamöterna väljs vart femte år i allmänna val av medlemsländernas invånare. I parlamentet finns 20 utskott som ansvarar för olika ämnesområden. I utskotten bereder parlamentsledamöterna förslag och ärenden. Europaparlamentet har sitt säte i Bryssel och Strasbourg.

Genom Lissabonfördraget, som trädde i kraft 2009, fick Europaparlamentet utökade befogenheter som innebar att parlamentet behöver anta de flesta direktiv för att de ska kunna träda i kraft.

Parlamentet och rådet fattar beslut tillsammans om nya regler och lagar genom så kallat lagstiftningsförfarande. Det finns ordinarie lagstiftningsförfarande, där parlamentet och rådet lagstiftar gemensamt. De andra typerna av förfarande kallas samrådsförfarande och godkännandeförfarande. I ett samrådsförfarande kan rådet fatta beslut ensamt efter samråd med parlamentet. I ett godkännandeförfarande lagstiftar rådet eller parlamentet efter godkännande av den andra lagstiftande institutionen. Dessutom finns budgetförfarande. Europaparlamentet fattar i regel beslut med enkel majoritet. Europaparlamentet kan också fatta beslut om att kräva att kommissionen lägger fram ett lagförslag. Kommissionen är dock inte bunden av ett sådant beslut, men måste motivera varför om man inte följer parlamentets beslut.

**Parlamentets viktigaste uppgifter är att:**

- besluta gemensamt med rådet om ny gemensam EU-lagstiftning, vilka kallas EU- direktiv.
- fastställa EU:s budget.
- tillsammans med rådet utse kommissionens ordförande och därefter, efter utfrågningar av de som är föreslagna, godkänna kommissionen i dess helhet, samt utöva kontroll över hur den arbetar.
- utse EU-ombudsmannen, som tar emot och utreder klagomål från medborgarna.

## Parlamentets partigrupper

Europaparlamentet har för närvarande åtta olika partigrupper. För att kunna bilda en partigrupp måste det i gruppen ingå minst 25 ledamöter från åtminstone en fjärdedel av medlemsländerna. Nya partigrupper kan uppstå efter valet till Europaparlamentet.

Partigrupperna i parlamentet intar gemensamma ställningstaganden till de resolutioner parlamentet behandlar och har som ambition att agera på ett samlat sätt. De enskilda partierna från olika länder som grupperna består av har dock stor frihet att agera självständigt. Det är inte ovanligt att ledamöter från de olika partigrupperna bryter mot den gemensamma linjen i olika frågor, för att försvara gemensamma intressen från sitt medlemsland eller för att den europeiska partilinjens inte stämmer överens med ställningstaganden och värderingar som det nationella partiet ledamöten representerar står bakom.

Högerpopulistiska nationalister, som eftersträvar mer makt åt medlemsländerna och mindre inflytande för EU, har inför valet påbörjat ett arbete med sikte på att samla sig inom en enda partigrupp, i stället för att vara utspridda på flera. En överenskommelse om att försöka bilda en sådan gemensam partigrupp har slutits mellan italienska Lega, tyska AfD, finska Sannfinländarna och danska Dansk Folkeparti. Italienska Legas ledare Matteo Salvini, tillika Italiens inrikesminister, har därefter också sökt, och delvis erhållit, stöd för bildandet av en sådan partigrupp hos Ungerns premiärminister Viktor Orbán och hans parti Fidesz, som för närvarande suspenderats från den konservativa och kristdemokratiska partigruppen EPP och vars framtid inom den partigruppen är oviss. Sverigedemokraterna har hittills inte uppgett om de har intresse av att ingå. En sådan samlad partigrupp skulle

sannolikt bli parlamentets tredje största grupp, men möjligen dess näst största, och därmed kunna utöva ett betydande, men inte avgörande, inflytande på politiken.

## De nuvarande partigrupperna i storleksordning

**Europeiska folkpartiet (EPP)**, samlar kristdemokrater, konservativa och liberalkonservativa. (216 ledamöter.) I gruppen ingår Moderaterna och Kristdemokraterna. Det största partiet som ingår är tyska CDU/CSU.

**Progressiva förbundet av socialdemokrater (S&D)**, samlar främst socialdemokrater. (185 ledamöter.) I gruppen ingår Socialdemokraterna och Feministiskt initiativ. Störst antal ledamöter i gruppen kommer från Italien, med de flesta från Partito Democratico.

**Europeiska konservativa och reformister (ECR)**, samlar EU-kritiska konservativa, socialkonservativa och högerpopulister. (77 ledamöter.) I gruppen ingår Sverigedemokraterna. Dominerande i gruppen, med över hälften av ledamöterna, är brittiska Conservative Party och polska PiS.

**Alliansen liberaler och demokrater för Europa (ALDE)**, samlar liberaler och socialliberaler. (69 ledamöter.) I gruppen ingår Centerpartiet och Liberalerna. Estland, Finland och Belgien är de länder som har högst andel som tillhör ALDE av sina ledamöter.

**De gröna/Europeiska fria alliansen (De Gröna/EFA)**, samlar gröna och regionalistiska partier. (52 ledamöter.) I gruppen ingår Miljöpartiet. Det största partiet som ingår är tyska Bündnis 90/Die Grünen.

**Europeiska enade vänstern/Nordisk grön vänster (GUE/NGL)**, samlar demokratiska socialister, eurokommunister och antikapitalister. (52 ledamöter.) I gruppen ingår Vänsterpartiet. Störst antal ledamöter i gruppen kommer från Spanien, med de flesta från Podemos.

**Frihet och direktdemokrati i Europa (EFDD)** samlar nationalkonservativa, populister och euroskeptiker. (42 ledamöter.) Sverigedemokraterna tillhörde gruppen fram till juli 2018. Dominerande i gruppen, med långt över hälften av ledamöterna, är brittiska ledamöter som tillhör UKIP, eller är utbrytare från det partiet, och ledamöter från italienska Movimento 5 Stelle.

**Nationernas och friheternas Europa (ENF)** samlar nationalistiska högerpopulister. (36 ledamöter.) Det största partiet som ingår är franska Rassemblement National. Österrikiska FPÖ och italienska Lega ingår också.

## EU-domstolen

EU-domstolen, med säte i Luxemburg, ska garantera att medlemsländerna följer EU:s fördrag och övriga regler. Den tolkar reglerna och kan döma i tvister, till exempel mellan olika medlemsländer. Varje medlemsland nominerar en ledamot till domstolen.

## Europeiska revisionsrätten

Revisionsrätten, med säte i Luxemburg, kontrollerar EU:s inkomster och utgifter. Den granskar också verksamheten inom olika EU-organ. Varje år lämnar revisionsrätten en rapport om hur räkenskaperna och förvaltningen har fungerat.



# Hbtq-personers rättigheter i EU-politiken de senaste decennierna

EU har sedan 1997, genom artikel 13 i Amsterdamfördraget, haft rätt att vidta åtgärder för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning. Detta ledde 2000 till antagande av direktivet om förbud mot diskriminering inom arbetslivet, som förbjuder diskriminering på grund av bland annat sexuell läggning inom arbetslivet. Medlemsländerna hade fram till december 2003 på sig att förbjuda sådan diskriminering i sina nationella lagstiftningar. Samtidigt sjösatte EU ett program för att motverka diskriminering. I en första programtid mellan 2001 och 2006 avsattes över 100 miljoner euro för projekt i medlemsländerna med detta syfte. 439 miljoner euro i sådana medel avsattes i det pågående programmet Rättigheter och medborgarskap för 2014-2020.

Genom ett av kommissionen 2008 framlagt diskrimineringsdirektiv kan EU gå vidare och förbjuda diskriminering, bland annat på grund av sexuell läggning, inom områdena socialt skydd, inklusive social trygghet och hälsovård, utbildning och tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster. Europaparlamentet antog direktivet 2009, men beslutsgången har sedan blockerats i rådet under tio år eftersom några medlemsländer motsätter sig ett sådant utvidgat diskrimineringskydd på EU-nivå.

När Lissabonfördraget trädde i kraft 2009 blev EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna juridiskt bindande för medlemsländerna (utom för Polen och Storbritannien som förhandlade fram undantag från stadgan). I stadgan återfinns artikel 21 om icke-diskriminering. Den förbjuder diskriminering inom EU på grund av bland annat sexuell läggning. Frågor kring icke-diskriminering hänförs, enligt fördraget, till det område för EU där delade befogenheter gäller mellan EU och medlemsländerna. När EU redan har fattat ett beslut i en fråga kan medlemsländerna inte besluta om lagstiftning som står i strid med EU-lagstiftning inom de politikområdena där delade befogenheter råder.

Sedan 2007 verkar EU:s byrå för grundläggande rättigheter, FRA, som är en EU-myndighet med säte i Wien. Byrån har till uppgift att samla in och analysera data om de grundläggande rättigheter som ingår i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och har under åren publicerat flera rapporter kring diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet. FRA arbetar för närvarande med att genomföra den andra enkätbaserade undersökningen om hbtq-personers situation inom EU. Den första publicerades 2012.

2002 reviderades EU:s direktiv om likabehandling oavsett kön, vilket förbjuder könsdiskriminering. Direktivet täcker även transpersoner som genomgått eller är på väg att genomgå könskorrigering.

2004, i samband med en revision av EU:s regler för den fria rörligheten för unionens medborgare, infördes möjlighet för en person att flytta med sin partner av samma kön i de fall då paret är registrerade partner/gifta och EU-landet som paret flyttar till har en lagstiftning om registrerat partnerskap eller könsneutralt äktenskap. Denna fria rörlighet för samkönade par är dock ofullständig då den inte gäller vid flytt till de sex EU-länder (Bulgarien, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien och Slovakien) som inte har registrerat partnerskap eller könsneutralt äktenskap. Ett banbrytande domslut i EU-domstolen från juni 2018, i det s.k. Coman-fallet, fastställde dock att det som gäller för make/maka inom EU-rätten om den fria rörligheten även omfattar samkönade par där en i paret är EU-medborgare och den andre är medborgare i ett land utanför EU. Därmed garanteras i viss mån inom hela EU en rätt för den som är gift med en EU-medborgare av samma kön att följa med och erhålla sociala rättigheter vid bosättning i ett annat EU-land. Men medlemsländerna är bara bundna att följa domslutet i fall där en EU-medborgare gift sig med en person av samma kön som inte är EU-medborgare.

Enligt det omarbetade skyddsgrundsdirektivet från 2011, som är EU:s nuvarande grund för gemensam asylpolitik, är förföljelse på grund av en persons sexuella läggning eller könsidentitet ett skäl för att kunna beviljas asyl i ett EU-land. Direktivet gäller dock inte för Danmark, Irland och Storbritannien som har ett undantag på området. I direktivet nämns att sexuell läggning och könsidentitet kan falla under begreppet tillhörande av

”särskild samhällsgrupp”, som ingår i definitionen av vem som kan betecknas som flykting. Direktivet tvingar dock inte medlemsländerna att uttryckligen införa förföljelse på grund av sexuell läggning eller könsidentitet som ett flyktingskäl i nationell lagstiftning.

I december 2015 presenterade kommissionen en särskild handlingsplan för hbtqi-personer. Handlingsplanen var en direkt följd av en resolution från Europaparlamentet. Planen innehåller åtgärder inom EU och EU:s ansökarländer för att förbättra hbtqi-personers situation inom områdena icke-diskriminering, utbildning, arbetsmarknad, hälsa, fri rörlighet, migration och hets och hatbrott.

# Kandidaterna - så svarade de

Partierna presenteras utifrån storleksordning i senaste riksdagsvalet.

- = JA fråga 1-4      ● = NEJ fråga 1-4      ● = Inte tagit ställning      ● = Inte svarat  
 ● = NEJ fråga 5      ● = JA fråga 5

**Fråga 1:** Är du för antagande av ett EU-direktiv om förbud mot diskriminering på grund av bland annat sexuell läggning inom områdena socialt skydd, utbildning och tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster?

**Fråga 2:** Är du för att EU tar initiativ för att garantera att den fria rörligheten för människor inom EU gäller fullt ut för samkönade par?

**Fråga 3:** Är du för att EU inför gemensam lagstiftning mot homofobisk och transfobisk hets och homofobiska och transfobiska hatbrott?

**Fråga 4:** Är du för att initiativ tas för att transpersoner ska ha möjlighet att ändra juridisk könstillhörighet och namn inom hela EU?

**Fråga 5:** Är du för att EU inför en lista över "säkra länder", vilket innebär risk för att inte få en ansökan om asyl individuellt prövad om en asylsökande kommer från ett sådant land?

	1. Disk. förbud	2. Fri rörlighet	3. Hets & hatbrott	4. Juridiskt kön	5. "Säkra länder"	Överensstämmelse
Socialdemokraterna						
Heléne Fritzon	●	●	●	●	●	80 %
Johan Danielsson	●	●	●	●	●	80 %
Jytte Guteland	●	●	●	●	●	80 %
Erik Bergkvist	●	●	●	●	●	80 %
Evin Incir	●	●	●	●	●	80 %
Ilan de Basso	●	●	●	●	●	
Carina Ohlsson	●	●	●	●	●	80 %
Linus Glanzelius	●	●	●	●	●	
Åsa Björkmarker	●	●	●	●	●	100 %
Adnan Dibrani	●	●	●	●	●	80 %

Moderaterna	1. Disk. förbud	2. Fri rörlighet	3. Hets & hatbrott	4. Juridiskt kön	5. "Säkra länder"	Överensstämmelse
Tomas Tobé	●	●	●	●	●	65 %
Jessica Polfjärd	●	●	●	●	●	
Jörgen Warborn	●	●	●	●	●	
Arba Kokalari	●	●	●	●	●	
Gustaf Göthberg	●	●	●	●	●	
Micaela Löwenhök	●	●	●	●	●	
Hans Wallmark	●	●	●	●	●	
Jelena Drenjanin	●	●	●	●	●	80 %
Christian Holm Barenfeld	●	●	●	●	●	
Johanna Sjölander	●	●	●	●	●	

Sverigedemokraterna						
Peter Lundgren	●	●	●	●	●	
Jessica Stegurd	●	●	●	●	●	
Charlie Weimers	●	●	●	●	●	
Kristina Winberg	●	●	●	●	●	
Johan Nissinen	●	●	●	●	●	55 %
Karl Robbjens	●	●	●	●	●	
Ludvig Aspling	●	●	●	●	●	
Sven-Olof Sällström	●	●	●	●	●	
Linda Lindberg	●	●	●	●	●	
Tobias Andersson	●	●	●	●	●	

Centerpartiet						
Fredrick Federley	●	●	●	●	●	80 %
Abir Al-Sahlani	●	●	●	●	●	80 %
Emma Wiesner	●	●	●	●	●	100 %
Gustav Hemming	●	●	●	●	●	100 %
Kristina Jonäng	●	●	●	●	●	80 %
Louise Grabo	●	●	●	●	●	80 %
Tomas Mörtsell	●	●	●	●	●	
Frida Nilsson	●	●	●	●	●	
Ebba Krumlinde	●	●	●	●	●	100 %
Eric Luth	●	●	●	●	●	80 %

Vänsterpartiet	1. Disk. förbud	2. Fri rörlighet	3. Hets & hatbrott	4. Juridiskt kön	5. "Säkra länder"	Överensstämmelse
Malin Björk	●	●	●	●	●	100 %
Ana Süssner Rubin	●	●	●	●	●	85 %
Deniz Butros	●	●	●	●	●	100 %
Nina Broman Costa	●	●	●	●	●	100 %
Hanna Gedin	●	●	●	●	●	100 %
Ida Legnemark	●	●	●	●	●	100 %
Rickard Warlenius	●	●	●	●	●	
Jonas Karlsson	●	●	●	●	●	100 %
Sara Högelius	●	●	●	●	●	
Carolina Gustafsson	●	●	●	●	●	100 %

Kristdemokraterna						
Sara Skyttedal	●	●	●	●	●	0 %
David Lega	●	●	●	●	●	
Liza-Maria Norlin	●	●	●	●	●	
Yusuf Aydin	●	●	●	●	●	
Birgitta Sacrédeus	●	●	●	●	●	0 %
Ella Bohlin	●	●	●	●	●	
Torsten Elofsson	●	●	●	●	●	0 %
Soheila Fors	●	●	●	●	●	20 %
Leif Hallberg	●	●	●	●	●	
Martin Hallander	●	●	●	●	●	

Liberalerna						
Karin Karlsbro	●	●	●	●	●	60%
Said Abdu	●	●	●	●	●	100%
Maria Weimer	●	●	●	●	●	85%
Allan Widman	●	●	●	●	●	
Anders Rehnberg	●	●	●	●	●	55 %
Oscar Wåglund Söderström	●	●	●	●	●	85%
Monica Lundin	●	●	●	●	●	100%
Johan Pehrson	●	●	●	●	●	
Hadar Cars	●	●	●	●	●	
Maria Lundqvist-Brömster	●	●	●	●	●	100%

Miljöpartiet	1. Disk. förbud	2. Fri rörlighet	3. Hets & hatbrott	4. Juridiskt kön	5. "Säkra länder"	Överensstämmelse
Alice Bah Kuhnke	•	•	•	•	•	100 %
Pär Holmgren	•	•	•	•	•	100 %
Jakop Dalunde	•	•	•	•	•	100 %
Bodil Valero	•	•	•	•	•	100 %
Emma Nohrén	•	•	•	•	•	100 %
Lorentz Tovatt	•	•	•	•	•	100 %
Märta Stenevi	•	•	•	•	•	100 %
Max Troendlé	•	•	•	•	•	100 %
Aida Badeli	•	•	•	•	•	100 %
Mursal Isa	•	•	•	•	•	100 %
Feministiskt Initiativ						
Soraya Post	•	•	•	•	•	100 %
Stina Svensson	•	•	•	•	•	100 %
Jaime Gomez	•	•	•	•	•	100 %
Toktam Nora Jahangiry	•	•	•	•	•	100 %
Joakim Månsson Bengtsson	•	•	•	•	•	100 %
Gudrun Tiberg	•	•	•	•	•	



